

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kontinuitet i samverkan mellan högskola och näringsliv

**– En fallstudie av Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen på
Handelshögskolan i Göteborg**

Kandidat- och magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning och Företagsanalys
Vårterminen 2006

Handledare:
Märta Hammarström
Inga-Lill Johansson

Författare:
Matilda Carlsson 810104
Frida Lindh 830209

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Externredovisning och Företagsanalys, Kandidat- och magisteruppsats, VT 2006

Författare: Matilda Carlsson och Frida Lindh

Handledare: Märta Hammarström och Inga-Lill Johansson

Titel: Kontinuitet i samverkan mellan högskola och näringsliv – En fallstudie av Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen på Handelshögskolan i Göteborg

Bakgrund och problem: År 1997 skedde en ändring i högskolelagen, vilken medförde att högskolans ansvar för samverkan med omgivningen har utökats. Utifrån tidigare rapporter ses långsiktigheten i samverkan som en viktig fråga som behöver genomtänkta utformningar. Även vikten av att samverkan bygger på en ömsesidig nytta och arbetsinsats tas upp.

Syfte: Syftet med denna studie är att vi genom en fallstudie skall skapa kunskap för att underlätta för framtida samverkan mellan högskola och näringsliv genom att fokusera på vad som krävs för att nå ömsesidighet och kontinuitet i denna.

Metod: För att besvara vårt syfte har vi gjort en fallstudie på två organisationer, Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och Volvo Lastvagnar i Göteborg. 15 djupintervjuer har genomförts med respondenter från Handelshögskolan och Volvo. Utöver det har litteraturstudier gjorts för att inhämta information.

Resultat och slutsatser: Personberoendet anser vi inte att man kan komma ifrån, men genom att institutionalisera anser vi att personberoendet kan bli mindre avgörande för samverkan. Då förtroende är en viktig faktor vid samverkan så ses införande av mötesplatser för dialoger som viktigt. Även en databas med kontaktuppgifter skulle underlätta för att få kontinuitet, då dessa inte skulle vara personberoende utan vara till allas kännedom. I denna databas skulle en sammanställning över samverkan som bedrivits vid företaget inkluderas. Det skulle även underlätta arbetet med samverkan då den skulle möjliggöra en överblick över den samverkan som sker.

Förslag till fortsatta studier: Det skulle vara intressant att studera andra högskolor och företag ur näringslivet både i Sverige och internationellt för att se om det skiljer sig från vår studie. Då näringslivet bara är en del av det omgivande samhället vore det intressant att studera andra aktörer också. Det vore även intressant att trängare djupare in i problematiken kring ömsesidigheten i nyttan av samverkan. Detta kan studeras utifrån frågan om i vilken utsträckning respektive part får nytta av samverkan.

Vi vill tacka

Vi vill framföra ett stort tack till de personer som bidragit till genomförandet av den här uppsatsen.

Vi vill tacka alla våra respondenter både på Handelshögskolan och på Volvo för ett positivt bemötande och all värdefull information som Ni delgivit oss. Utan Er hade vår uppsats inte varit möjlig att genomföra.

Vi vill även tacka våra handledare Inga-Lill Johansson och Märta Hammarström på Handelshögskolan och vår kontaktperson Aleksander Ratz på Volvo Lastvagnar för ert engagemang och den tid Ni avsatt för att hjälpa oss.

Till sist vill vi också tacka Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem för att vi fick ta del av de intervjuer som Ni genomförde på Handelshögskolan. De har bidragit med en bredd på synpunkterna på samverkan vid Handelshögskolan som hade uteblivit utan Er.

Göteborg den 19 juni, 2006

Matilda Carlsson

Frida Lindh

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Problemdiskussion	6
1.3 Syfte och forskningsfrågor	7
2. Metodbeskrivning	8
2.1 Studiens ansats	8
2.2 Projekt	8
2.3 Urval	9
2.4 Litteratursökning	10
2.5 Intervjuundersökning	11
2.5.1 Intervjuer	11
2.5.2 Kontakt med respondenterna	11
2.5.3 Presentation av respondenterna	12
2.5.4 Intervjuguide	13
2.5.5 Genomförande av intervjuer	14
2.6 Sammanställning och analys av resultat	15
3. Referensram	16
3.1 Kunskapsanvändning och kunskapsbildning	16
3.2 Aktionsforskning	16
3.2.1 Kritik mot aktionsforskning	17
3.2.2 Villkor för effektiv aktionsforskning	17
3.2.3 Praktikers och forskares roller	18
3.3 Upplevelse och erfarenhetsbaserat lärande	18
3.3.1 Kolbs fyra lärstilar	19
3.4 Horisontell utvecklingsdynamik	20
4. Analys med Empiri	22
4.1 Syn på samverkan	22
4.2 Ömsesidigt utbyte vid samverkan	23
4.3 Hinder	25
4.4 Initiativ	27
4.5 Personberoende kontra institutionalisering	29
5. Slutsats	34
5.1 Slutsatser av studien	34
5.2 Förslag till vidare studier	35
6. Referenslista	36
Bilaga 1: Brev till Professorerna	39
Bilaga 2: Intervjuguider	40
Bilaga 3: Olika samverkansformer	44

1. Inledning

1.1 Bakgrund

År 1997 skedde en ändring i högskolelagen, vilken medförde att högskolans ansvar för samverkan med omgivningen har utökats. Att högskolan har till uppgift att sprida kännedom om sin forskning till omvärlden har funnits i högskolelagen sedan 1977, men sedan den 1 januari 1997 skall högskolorna "samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet" (SFS 1996:1392). Detta krav på samverkan och information benämndes från början som den tredje uppgiften. De två första uppgifterna är utbildning och forskning. Regeringen har därefter bytt terminologi och sedan 2000 används uttrycket samverkansuppgiften. Detta för att understryka att samverkan skall genomsyra lärosätens arbete. Samverkan skall integreras med utbildning och forskning. (Riksrevisionen 2005)

Vi är medvetna om skillnaden mellan högskola och universitet, men vi kommer inte att göra någon åtskillnad dem emellan. Vi kommer i vår studie att använda ordet högskola och menar då även universitet, precis som i högskolelagen.

Samhällsrelevansen i högskolans verksamhet var tidigare riksdagens och regeringens ansvar, men har nu delegerats i och med att innebörden i samverkansuppgiften har vidgats. Detta påverkar högskolornas organisation och verksamhet. Man måste på ett annat sätt än tidigare vara öppen för det omgivande samhällets påverkan. Detta skall dock göras utan att riskera forskningens och utbildningens integritet. Samverkan får inte leda till att högskolorna okritiskt anpassar sig till näringslivets kortsiktiga behov. (Högskoleverket 2004)

Man har länge diskuterat högskolans samhällsrelevans. I samband med högskolereformen 1977 låg fokus i diskussionen mest på nyttan med att sprida forskning och utvecklingsarbete, medan tankarna om en anpassning till näringslivets behov kom senare (Högskoleverket 2004). Varför samverkan blivit aktuellt och upptaget i lagen just 1997 tar Talerud (2000) upp i sin rapport. Han konstaterar att högre utbildning och forskning har fått en stor betydelse för samhällsutvecklingen under efterkrigstiden och att detta har intensifierats under 1990-talet. Han lyfter fram flera anledningar till intensifieringen. I början av 1990-talet var det en ökad arbetslöshet i Sverige. Av de cirka 500 000 arbetstillfällen som försvann var det främst arbeten inom den traditionella industrisektorn, samtidigt som den kunskapsintensiva sektorn ökade mest. Kunskap och kompetens ges stor betydelse för samhällsekonomin och den internationella konkurrenskraften. De länder och företag som utvecklar och använder sina tillgångar av kunskap når en snabbare tillväxt än andra. Ny kunskap och teknik kan uppstå på många sätt, exempelvis genom forskning, utveckling och användning. Innovationssystemet som är det nätverk där produktion, spridning och användning av ny kunskap och teknik sker har fått en stor betydelse. Effektiviteten hos dessa nationella innovationssystem avgörs i stor utsträckning av interaktionen inom nätverket av forskningsorganisationer, företag och finansiärer.

Sverige skiljer sig från många andra länder genom att koncentrera den offentliga forskningen till akademien istället för till institut. Detta ger akademien en framstående roll

och ansvar för samhällsekonomin. Det är detta som medför att högskolornas samverkansuppgift är så betydelsefull. Tre år efter att samverkansuppgiften tagits upp i lagen betonas återigen den viktiga roll som högre utbildning och forskning har i samhället. I regeringens budgetproposition inför år 2000 anges att en välutbildad befolkning är en grundförutsättning för att skapa tillväxt och välfärd och dessutom för att utveckla demokratin i samhället. (Talerud 2000)

I högskolelagen står det att högskolorna skall samverka med det omgivande samhället. Det innebär att samverkan kan avse näringsliv, kommuner, landsting, myndigheter, organisationer och allmänhet (Högskoleverket 2004). I Statens offentliga utredningar (SOU 1996:70) framgår det att deras förslag var att samverkan med näringslivet och övriga sektorer i samhället skulle skrivas in i högskolelagen. Anledningen till att de betonade näringslivet var att dess behov av högskolan är särskilt framträdande. Vi ansåg det därför vara särskilt intressant att fokusera på näringslivet.

Lagen har funnits i snart ett decennium och för att få en bakgrund till vår fortsatta studie skall vi titta på hur två organisationer valt att kommunicera sin syn på samverkan genom sina årsredovisningar för år 2005. Vi har valt att studera Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och ett företag från näringslivet, nämligen AB Volvo.

I Handelshögskolans årsredovisning för år 2005 framgår det att det är av central betydelse att på olika sätt samverka med det omgivande samhället. Både näringslivet och den offentliga sektorn är viktiga för Handelshögskolans kontaktskapande verksamhet. Även den breda allmänheten är en viktig sektor. Under perioden 2001-2005 har en rad olika åtgärder vidtagits för att öka samverkan. Handelshögskolan har inte något specifikt handlingsprogram för samverkan utan det skall ingå som en naturlig del i högskolans övergripande strategi. I årsredovisningen presenteras ett flertal konkreta exempel på hur högskolan samverkar. Exempelvis har Handelshögskolan sedan flera år ett råd, Handelshögskolans råd, som består av företrädare för näringsliv och offentlig sektor. År 2003 bildades en Enhet för Partnerskap, där man har samlat olika former för samverkan och verksamheter som arbetar med externa relationer. De skall aktivt arbeta med uppdragsutbildning och andra samverkansfrågor.

AB Volvo har i sin årsredovisning för år 2005 i kapitlet "Hållbar utveckling" en underrubrik som heter "Volvos samhällsengagemang". Här redogör Volvo för sin inställning till samverkan och det framgår att de strävar efter att fungera som en aktiv samverkanspartner i samhället. De har ett aktivt informationsutbyte med många olika intressenter och eftersträvar en rak kommunikation. I syfte att underlätta samverkan med samhället i övrigt så deltar de i nätverk och konferenser. Volvo har en omfattande samverkan med högskolor i ett stort antal länder. I sina projekt och partnerskap är utbytet av kunskap ett av huvudmålen.

Vi ser en tydlig styrning uppifrån genom lagen. Sedan har vi gått ett steg ner genom att titta på högskola och näringsliv genom att vi har belyst ett fall på respektive sida angående deras syn på samverkan. Ytterligare en parts inställning som vi vill redogöra för här är studenternas. Eftersom vi själva är studenter så skulle vi kunna nöja oss med att redogöra för vår syn på samverkan. Bara genom vetskapen om att vi valt detta uppsatsämne avslöjar

möjligheten att vår inställning till samverkan är positiv. Vi kan bekräfta att så är fallet och vi vill ge våra läsare en mer objektiv bild av studenternas syn på samverkan. Därför har vi valt att redogöra för detta genom att hänvisa till en uppsats som berör studenternas förväntningar och syn på kvaliteten på utbildningen vid Handelshögskolan i Göteborg. Uppsatsen är skriven av Zamira Attabi och Christian Johansson under vårterminen 2005 och har titeln "En av de Finaste Skolorna i Landet?" ("One of the Finest Schools in the Country?"). Uppsatsen bygger på tolv djupintervjuer med studenter med skilda fördjupningsinriktningar på C-nivå inom företagsekonomi. I sin studie kom de fram till att studenterna värderar praktisk erfarenhet högt. Samtliga studenter ansåg att detta var något som saknades i utbildningen. Många av studenterna var oroliga för att de inte skulle ha den kunskap som behövs när de skall ut i arbetslivet. Författarna anser att studenterna behöver koppling till näringslivet för att få sin kunskap bekräftad. Om så skedde skulle det dessutom leda till ökad motivation hos studenterna. Genom att studenterna förväntar sig mer samverkan än de upplevde att de hade fått, drog författarna slutsatsen att studenternas syn på kvaliteten på utbildningen vid Handelshögskolan i Göteborg påverkas negativt.

Vi ser vårt engagemang inom området samverkan ur ytterligare en synvinkel. Då vi har kommit långt i vår utbildning finns möjligheten att vi inom en snar framtid kommer att arbeta inom näringslivet. Vi önskar då själva kunna bidra till samverkan mellan högskola och näringsliv av många anledningar. Vi vet av egen erfarenhet hur positivt studenter upplever samverkan. Vi vet att det finns värdefull kunskap inom högskolan som företagen kan tillgodogöra sig. Förhoppningsvis ser vi att det finns områden inom företagen som högskolan skulle dra fördel av att få en inblick i. Inte minst ser vi att vår personliga utveckling skulle gynnas av fortsatt kontakt med högskolan.

1.2 Problemdiskussion

Utifrån resonemanget vi fört i bakgrundskapitlet tycker vi det är viktigt med samverkan mellan högskola och näringsliv. Samverkan handlar om samspel mellan två parter, på ena sidan högskolan och på andra sidan näringslivet. Vi ser därför relevansen i att spegla båda sidornas åsikter. Vi avser alltså att för respektive part titta på vad som krävs för att underlätta för framtida samverkan. Genom att skapa kunskap om detta är vår förhoppning att framtida samverkan kan underlättas och därmed utföras i önskvärd utsträckning. Vi vänder oss till högskolor och företag inom näringslivet då vår intention är att resultatet av vår studie skall vara applicerbart på fler organisationer än våra fallstudieobjekt.

Ordet samverkan innebär gemensamt handlande för visst syfte i Nationalencyklopedin. I högskolelagens samverkansuppgift ses ordvalet samverkan markera att det handlar om flöde av kompetens, personer och resultat i båda riktningarna (SOU 1996:70). Vikten av att samverkan bygger på en ömsesidig nytta och arbetsinsats tas upp i en rapport. Där framkom det att majoriteten av alla samverkansformer gav goda resultat. Dock sågs inte den ömsesidiga nyttan i lika hög utsträckning. (Bjørner, Attström & Persson 2003) Samma slutsats drogs i en rapport gjord av Högskoleverket (2001). Där visade det sig att högskolans kontakt med samhället till stor del bestått av enkelriktad information. Teoretiskt sågs en viss medvetenhet om kravet på ömsesidighet bland annat genom att det betonades

under intervjuer. I praktiken verkade dock samverkanskontakterna vara präglade av en syn på högskolan som en enbart givande aktör och omgivningen som en enbart mottagande aktör. Högskolan ansågs vara ett bibliotek fyllt av gömd kunskap som är svår att hitta. Det var inte enkelriktad information som var tanken med samverkansuppgiften. Vi vill därför utifrån detta problemområde klargöra för att vi i vår studie vill poängtera ömsesidigheten inom samverkan.

Utifrån en rapport av Talerud (2000) ses långsiktigheten i samverkan som en viktig fråga som behöver genomtänkta utformningar. Där konstaterar författaren att det finns en problematik kring att hitta balans mellan institutionalisering kring samverkansuppgiften och personliga kontakter. Han framhåller vidare att eftersom samverkan ofta kräver mycket tid och engagemang kan det finnas svårigheter med att reglera och styra centralt. Det framkom att personberoendet vid kontakter med omgivningen var väsentligt ur flertalet av hans respondenters synvinkel. Detta problemområde ser vi som centralt, eftersom vi valt att fokusera på att få kontinuitet i samverkan.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna studie är att vi genom en fallstudie skall skapa kunskap för att underlätta för framtida samverkan mellan högskola och näringsliv genom att fokusera på vad som krävs för att nå ömsesidighet och kontinuitet i denna.

För att uppnå vårt syfte har följande forskningsfrågor formulerats:

- Är ömsesidigheten i nyttan något som förespråkas och har detta varit påtagligt vid tidigare samverkan?
- Vilken är den viktigaste typen av institutionalisering för en bestående samverkan?

För att besvara vår andra forskningsfråga har vi två delfrågeställningar.

- Vilka eventuella hinder finns för samverkan?
- Varifrån är det önskvärt att initiativet för samverkan skall komma?

2. Metodbeskrivning

2.1 Studiens ansats

För att uppnå studiens syfte valde vi att genomföra en kvalitativ studie där intervjuer och litteraturstudier användes som underlag för insamling av information. Då vi ville ha en så stor förståelse som möjligt valde vi att göra djupintervjuer. Formen djupintervju blev ett naturligt val då exempelvis en enkätundersökning hade resulterat i mer ytlig information. Av samma anledning analyserades intervjuerna utifrån ett kvalitativt perspektiv. Med ett kvalitativt angreppssätt har man som främsta syfte att förstå innebörden av en viss företeelse eller upplevelse. (Merriam 1994)

För att uppnå vårt syfte har vi gjort en fallstudie på två organisationer. Det är Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och Volvo Lastvagnar i Göteborg som är objekten i fallstudien. Merriam (1994) anger att en fallstudie är en undersökning av en specifik företeelse. Man väljer ut en viss företeelse eller situation som är av särskilt intresse och studerar detta ”fall” på djupet. Man kan också välja en situation för att den i sig själv är intressant och för att man genom närmare kunskap om situationen kan få bättre förståelse rent generellt av den företeelse man är intresserad av. Fallstudiemetoden väljs för att skaffa sig djupgående insikter om en viss situation och hur de inblandade personerna tolkar denna. Syftet med fallstudier är att man skall komma fram till en helhetsinriktad förståelse av de enheter man studerar och att man skall kunna utveckla generella teoretiska påståenden. Detta stämmer med vad vi vill försöka göra. Vi vill att man skall kunna applicera det vi kommer fram till genom vår fallstudie på andra högskolor och företag i näringslivet.

Kvalitativa fallstudier bygger i stor utsträckning på kvalitativ information som hämtas från intervjuer, observationer och dokument av olika slag (Merriam 1994). Till vår studie har information inhämtats från intervjuer och olika dokument.

2.2 Projekt

Denna uppsats började som ett projekt för Volvo. Volvokoncernen är en av världens ledande tillverkare av bland annat tunga lastbilar. Volvokoncernen har cirka 82 000 anställda, varav cirka 27 000 i Sverige, produktionsanläggningar i 18 länder och försäljning i omkring 185 länder. Tillverkningen av tunga lastbilar är uppdelat på de tre varumärkena Mack, Renault och Volvo. Koncernen är uppdelad i åtta olika affärsområden: Volvo Lastvagnar, Renault Trucks, Mack Trucks, Bussar, Anläggningsmaskiner, Volvo Penta, Volvo Aero och Financial Services. Det största affärsområdet är Volvo Lastvagnar, vars produkter marknadsförs i över 130 länder, har cirka 21 000 anställda i världen och drygt 6 000 i Sverige. (AB Volvos årsredovisning 2005)

Handelshögskolan är ett fakultetsområde vid Göteborgs universitet och består av institutionerna ekonomisk historia, företagsekonomi, informatik, juridik, kulturgeografi och nationalekonomi med statistik. Det finns även ett forskningsinstitut, en statistisk

forskningsenhet och två avdelningar som hanterar ekonomiprogrammen. Det finns omkring 4000 helårsstudieplatser på Handelshögskolan och 450 anställda. Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan bedriver omfattande utbildning och forskning inom ämnet företagsekonomi. Man erbjuder utbildning på alla akademiska nivåer och inom de flesta av ämnets delar. (Handelshögskolans årsredovisning 2005)

Initiativet till projektet kom från Volvo Lastvagnar genom Aleksander Ratz. Det är förankrat hos personaldirektören på Volvo Lastvagnar. Arbetet gick ut på att identifiera existerande kontaktytor och etablerad samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan i Göteborg och Volvo Lastvagnar i Göteborg. Det gick också ut på att identifiera vilken typ av samverkan som önskas från respektive part samt beskriva tänkbara former för samverkan och vilka krav på organisering sådan samverkan ställer.

Det är två uppsatsgrupper som har jobbat med detta projekt. Den andra uppsatsgruppen består av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem. Arbetet kommer att mynna ut i två olika uppsatser, då vi valt att inrikta oss på olika områden. Denna uppsats kommer att behandla samverkan mellan högskola och näringsliv i stort, och projektet med Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar ses som en fallstudie. Kartläggningen, som ingår i projektet, kommer att redovisas i ett dokument som den andra uppsatsgruppen har ansvaret för, medan vår del redovisas i och med denna uppsats.

Aleksander Ratz, som jobbar och har jobbat på Volvo Lastvagnar i över 30 år, var kontaktperson för projektet. Han deltog i flera av våra uppsatsmöten som vi hade tillsammans med våra handledare och den andra uppsatsgruppen. Vi genomförde även en intervju med honom och vi hade kontakt med honom för att få tips på lämpliga personer att intervjua.

En svårighet har varit att skilja Volvo Lastvagnar från AB Volvo. Därför kommer en del att handla om Volvo Lastvagnar och en del kommer att beröra hela Volvokoncernen. På samma sätt har det ibland varit svårt att skilja på Företagsekonomiska institutionen och Handelshögskolan. När vi har intervjuat professorerna på Företagsekonomiska institutionen och medarbetarna på Volvo Lastvagnar har de mest nämnt Företagsekonomiska institutionen och deras eget kompetensområde respektive Volvo Lastvagnar, medan hela Handelshögskolan respektive Volvo berörts när vi har intervjuat de som arbetar med att samordna samverkan.

2.3 Urval

Anledningen till att just Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan och Volvo Lastvagnar valdes som fallstudieobjekt grundar sig i ovannämnda projekt. För att uppfylla vårt syfte tyckte vi dessutom att det var bra att utgå från två organisationer för att se hur samverkan dem emellan fungerar idag och hur man skulle vilja ha det i framtiden. Då vi går på Handelshögskolan, och dessutom har företagsekonomi som huvudämne, kändes det som ett naturligt och bra val att ha just denna organisation, dels för att det är intressant att studera något som ligger nära en själv och dels för att vi känner till skolan och

har mycket information lättillgänglig. Det var också en fördel att ha respondenterna på nära håll. Att vi tyckte Volvo Lastvagnar var ett bra objekt är dels för att det är ett stort och välkänt företag och dels för att det fanns ett projekt från dem. Projektet öppnade dörrar och möjliggjorde intervjuer. Att det fanns en kontaktperson för projektet underlättade, då vi fick hjälp och idéer från honom.

När vi valde ut respondenterna resonerade vi så att vi ville ha någon person som var ansvarig för samverkan och sedan några enskilda medarbetare. På Handelshögskolan valde vi därför att göra en intervju med en person som arbetar på Enheten för Partnerskap. Detta för att få en samlad bild från någon som arbetar med Handelshögskolans samverkansfrågor. Som nämndes i inledningen är Enheten för Partnerskap en enhet på Handelshögskolan där man samlar olika former för samverkan och verksamheter som arbetar med externa relationer.

Vad gäller de enskilda medarbetarna valde vi efter diskussion med våra handledare och projektets andra uppsatsgrupp att intervjua samtliga professorer på Företagsekonomiska institutionen.

På Volvo Lastvagnar gjordes precis som ovan. Vi intervjuade två personer som arbetar med att samordna samverkan och två stycken enskilda medarbetare. De två förmedlarna arbetar centralt för AB Volvo, medan de andra två arbetar på Volvo Lastvagnar. Aleksander Ratz, som är vår kontaktperson på Volvo Lastvagnar, blev en av respondenterna. De andra respondenterna intervjuades efter tips från Aleksander Ratz och från en av våra respondenter på Handelshögskolan.

Vi är medvetna om att det är en skevfördelning mellan antalet intervjuer på Handelshögskolan och Volvo. Då intervjuerna på Handelshögskolan genomfördes först ser vi dessa som ett sätt att samtidigt orientera oss inom ämnesområdet. Det medförde att vi hade mer kunskap då vi utförde intervjuerna på Volvo och kunde då tillgodogöra oss dem bättre.

2.4 Litteratursökning

För att sätta oss in i ämnet började vi söka information, främst på Internet. Vi började med att använda oss av de databaser som finns på Ekonomiska biblioteket. Vi sökte i Gunda, Libris, Affärsdata, Business Source Premium och Scandinavian Working Papers in Business Administration. Genom sökningar fick vi både uppsatser, artiklar, utvärderingar, rapporter och böcker. Mycket av det vi fick fram visade sig inte ha samma inriktning som vi hade och det var därför inte relevant för oss. Vi fann till exempel inga studentuppsatser som berörde vårt område med en likartad inriktning. Sökorden vi använde var både på svenska och engelska och i olika kombinationer. Sökorden var: samverkan, samarbete, högskola, universitet, näringsliv, industri, Volvo Lastvagnar, Volvo, kluster, kunskapsöverföring, cooperation, collaboration, university, industry och business world. När vi hade hittat det som fanns inom bibliotekets ramar utökade vi vår sökning på Internet till att söka på Google, i dagspress, Handelshögskolans hemsida och Volvo Lastvagnars

hemsida. Då vi visste att Högskolan i Borås siktar på att bli Sveriges första professionsuniversitet, som innebär att man skall ha så mycket utbyte med omvärlden som möjligt, sökte vi även på deras hemsida. Mycket av den information vi fick fram har vi tillgodogjort oss för att sätta oss in i ämnesområdet samverkan. Därför är det mycket av informationen därifrån som inte nämns i vår uppsats.

Vi har funnit fem tidigare rapporter som vi anser är relevanta för vår studie. Tre av dessa är genomförda av Högskoleverket. Den ena är skriven år 2000 av Talerud och de andra är skrivna år 2001 respektive 2004 av okända författare. Den fjärde rapporten är genomförd år 2003 av Bjørner, Attström och Persson och den femte rapporten är genomförd år 2005 av Riksrevisionen. Dessa rapporter har fokus på skilda områden inom samverkan och vi har valt ut det som är relevant för vår studie. Vi har valt att använda informationen i dessa rapporter i inledningskapitlet, dels för att få en bakgrund till ämnesområdet och dels för att få fram problematiken som ses inom vår inriktning av samverkan.

För att hitta lämpliga böcker med teorier tittade vi på sekundära källor med likartade inriktningar som vårt och undersökte deras referenser. Vi fick också tips på teoriböcker och även annat material från några av de professorer som vi intervjuade. Då huvuddelen av den teoretiska referensramen vi använder kommer från tips från några av de professorer vi har intervjuat, och som själva forskar om samverkan, tycker vi att det ökar relevansen. En del hade vi själva redan innan funnit relevanta, så när professorerna tipsade om samma bok blev det en bekräftelse på att det var intressant och relevant.

Där författaren har refererat till någon annan har vi försökt att gå tillbaka till ursprungskällan för att öka tillförlitligheten. Vid de tillfällen då ursprungskällan inte var tillgänglig har vi istället refererat till den personen genom författaren till boken.

2.5 Intervjuundersökning

2.5.1 Intervjuer

Syftet med intervjuer är att göra det möjligt för oss att inta en annan människas perspektiv. Man vill få reda på saker som man inte kan iaktta direkt. (Merriam 1994) Vi valde att göra djupintervjuer, vilket Merriam (1994) anger resulterar i verbala formuleringar. Då våra respondenter fanns i vår geografiska närhet valde vi att göra besöksintervjuer. Vi anser att fördelar med besöksintervjuer är att man kan gå in mer på djupet och få mer utvecklade svar. Det är också en fördel att man kan komma in på områden som respondenten tycker är viktigt och som man själv inte har tänkt på. Det finns också utrymme för följdfrågor. Om någonting är oklart har man också möjlighet att få ett förtydligande eller förklaring. Dessa fördelar ser vi som fördelaktiga för att uppnå syftet med studien.

2.5.2 Kontakt med respondenterna

Vi har gjort intervjuer med personer från Handelshögskolan och Volvo. Tanken var att vi skulle börja med att intervju personerna på Handelshögskolan. Detta för att vi skulle vara

mer förberedda då vi kom till Volvo. För varje intervju som gjordes kom nya frågor och nya infallsvinklar upp som vi lärde oss mycket av. Därför tyckte vi att det var bra att prata med respondenterna på Volvo efter de på Handelshögskolan, då vi ville få ut så mycket som möjligt av intervjuerna där, då dessa var färre till antalet. Vi genomförde fem intervjuer av sex på Handelshögskolan innan vi gjorde dem på Volvo.

Då kartläggningen av existerande samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar skulle göras gemensamt av båda uppsatsgrupperna togs kontakten med professorerna på Företagsekonomiska institutionen genom ett gemensamt e-mail där vi presenterade oss själva och projektet, se bilaga 1. Efteråt ringde vi professorerna och bestämde en tid för intervju. Alla våra respondenter var lätta att få tag på och alla ville ställa upp på en intervju. Dock hade en person inte möjlighet att avsätta tid för en intervju, men gav ändå sina åsikter i en kort telefonintervju. Vad gäller respondenten på Enheten för Partnerskap gjorde vi likadant som ovan. Vi skickade ett e-mail där vi presenterade oss och sedan ringde vi och bokade en intervjutid. Respondenterna på Volvo ringde vi till och efter en presentation bokades en tid.

2.5.3 Presentation av respondenterna

Nedan följer en presentation av de respondenter vi har intervjuat.

Efter att vi beslutat att intervjua samtliga professorer på Företagsekonomiska institutionen fick vi en sammanställning över dessa av vår handledare. Vilka det var och vilket kompetensområde de är verksamma inom presenteras nedan.

De fem översta professorerna var de som vi själva intervjuade. De sex nedre professorerna intervjuades av den andra uppsatsgruppen. Att det blev just den uppdelningen berodde på att den andra gruppen valde att inrikta sin uppsats mot redovisning. Vi har fått ta del av den andra gruppens intervjuer och även dessa ligger till grund för vår studie. Intervju med Sten Jönsson har vi dock inte tagit del av då den intervjun låg sent. Nackdelen med uppdelningen som gjordes är att vi inte fått med alla kompetensområden i våra egna intervjuer. Vi anser dock att de renskrivna intervjuerna vi fick från den andra gruppen var tydliga och strukturerade.

Tommy Andersson	Marknadsföring
Arne Jensen	Logistik och Transportekonomi
Rita Mårtenson	Marknadsföring
Lars-Erik Norbäck	Lärande och Förändring
Torbjörn Stjernberg	Lärande och Förändring

Sten Jönsson	Gothenburg Research Institute ¹
--------------	--

¹ Gothenburg Research Institute tillhör inte Företagsekonomiska institutionen, men forskning i ämnet företagsekonomi bedrivs vid Gothenburg Research Institute. De är ett renodlat forskningsinstitut och har ett nära samarbete med Företagsekonomiska institutionen. (Handelshögskolans hemsida)

Ted Lindblom	Industriell och Finansiell Ekonomi
Olov Olson	Ekonomistyrning
Thomas Polesie	Externredovisning och Företagsanalys
Ulla Törnqvist	Externredovisning och Företagsanalys
Jan-Erik Vahlne	Lärande och Förändring

Vi har också intervjuat Anneli Dagerklint Jagler som är ansvarig för Program för Partnerskap inom Enheten för Partnerskap på Handelshögskolan, dit hon kom 1999. Anledningen till att vi tyckte det var intressant att intervju henne var för att hon arbetar med att samordna samverkansfrågor på Handelshögskolan. Hon har tidigare studerat på Uppsala universitet och Handelshögskolan i Göteborg. Hon har jobbat sju år i industrin som både inköpare och inköpsstrateg på Volvo Lastvagnar och Renault i Paris.

Vidare har vi intervjuat två medarbetare på Volvo Lastvagnar. Det är Aleksander Ratz och Ann Frisk. Aleksander Ratz har arbetat inom Volvo sedan 1972. Han arbetar på Volvo Demo Center där de tar hand om besökare. Han arbetar också som informatör och inom marknadskommunikation på en del av Volvo Lastvagnars Europadivision. Ann Frisk har arbetat på Volvo Lastvagnar i 20 år på olika tjänster. Hon är ingenjör från Chalmers. Ann Frisk är i nuläget direktör för Europadivisionen och arbetar med återförsäljarutveckling.

Vi har intervjuat två respondenter som arbetar med samverkansfrågor på Volvo. De heter Ann-Charlotte Palm och Ann Carlsson. Båda sitter centralt och arbetar med hela Volvokoncernen. AB Volvo är partnerföretag till Handelshögskolan och Ann-Charlotte Palm är kontaktperson för detta. Ann-Charlotte Palm har arbetat på Volvo i 23 år, framförallt inom finans då hon är ekonom i botten. Idag arbetar Ann-Charlotte Palm med kompetensutveckling inom AB Volvo. AB Volvo är också kårföretag till Handelshögskolan och kontaktperson för detta är Ann Carlsson. Ann Carlsson tog examen från Handelshögskolan för fyra år sedan och har sedan dess arbetat på Volvo. Ann Carlsson har hela tiden arbetat på en central personalavdelning. Idag har hon en tjänst med övergripande strategiska rekryteringsfrågor. Det innebär att hon både utvecklar processen internt inom Volvo och att hon arbetar med studentrelationer för en mer långsiktig rekrytering.

2.5.4 Intervjuguide

Inför intervjuerna arbetade vi fram intervjuguiden, se bilaga 2. Vi funderade på vad vi ville få ut från respektive respondent och försökte formulera frågeställningar som skulle vara så heltäckande som möjligt. Intervjuguiderna utformades lite olika beroende på vem respondenten var. Professorerna hade en intervjuguide, medarbetarna på Volvo Lastvagnar en och de som är förmedlare av samverkansfrågor på Handelshögskolan respektive Volvo hade en intervjuguide. Intervjuguiden till professorerna utarbetades tillsammans med den andra uppsatsgruppen. Detta medförde att vi kunde tillgodogöra oss allas kunskaper, vilket vi ansåg vara positivt då vi var i uppsatsskrivandets inledande skede och allas åsikter var värdefulla. Vartefter intervjuerna genomfördes fick vi nya infallsvinklar och nya frågeställningar inför nästkommande intervju.

Intervjuerna styrdes av ett antal frågor och frågeställningar som vi ville ha svar på, men ordningsföljden och ordalydelsen ändrades lite under intervjuernas gång. Frågorna var till för vägledning, så intervjuerna var öppna och mindre strukturerade. Ett av målen för den ostrukturerade intervjun är att lära sig tillräckligt mycket om en situation för att kunna formulera frågor för kommande intervjuer (Merriam 1994). Kvalitativa intervjuer har nästan alltid en låg grad av standardisering, vilket innebär att frågorna som ställs ger utrymme för respondenten att svara med egna ord (Patel & Davidson 2003). Efter att vi gjort några intervjuer kunde vi lättare ställa följdfrågor och sätta in frågorna i ett djupare perspektiv, då vi hade tagit del av tidigare respondenters åsikter och idéer.

För att visa exempel på olika samverkansformer och för att få igång en diskussion visade vi en sammanställning över olika samverkansformer, se bilaga 3. Detta gjordes ej för professorerna utan bara för respondenterna på Volvo och för förmedlaren av samverkansfrågor på Handelshögskolan. Sammanställningen över samverkansformerna tog vi från en studie gjord av Bjørner, Attström och Persson (2003). Vi omarbetade den så att den skulle passa till vår inriktning. Bland annat tog vi bort de samverkansformer som var mer inriktade på teknik, då vi bara var intresserade av det som skulle vara aktuellt för samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar.

2.5.5 Genomförande av intervjuer

Intervjuerna med respondenterna på Handelshögskolan genomfördes på respektive respondents rum. Vi började med att återigen presentera oss och bakgrunden och syftet till uppsatsen. Intervjuerna spelades in på band efter att vi frågat om det gick bra, vilket det gjorde hos samtliga. Beroende på respektive respondents område och erfarenhet av samverkan tog intervjuerna olika lång tid. Den kortaste intervjun varade i 20 minuter och den längsta intervjun varade i 75 minuter. En respondent hade glömt bort intervjun, men kunde ändå avvara 20 minuter. Eftersom det var den sista intervjun och vi visste vad vi ville få ut så gav intervjun ändå mycket. Det hade varit svårare om det varit den första.

Vad gäller intervjuerna med respondenterna på Volvo genomfördes tre av dem på Handelshögskolan. Det var de själva som föreslog det, så vi bokade ett konferensrum på Handelshögskolan då de skulle komma. En av intervjuerna genomfördes på respondentens kontor på Volvo Lastvagnar. Dessa fyra intervjuer varade i ungefär en timma vardera.

Med undantag för tre professorer gjordes intervjuerna av oss båda. För att öka tillförlitligheten av informationen spelades alla intervjuerna in på band. Detta minimerar risken för direkta fel och feltolkningar då man kan lyssna på intervjun igen. Man kan också vara mer fokuserad under intervjun om man slipper att skriva ner allt, vilket medför att risken för att man missar värdefull information minimeras.

Enligt Merriam (1994) handlar reliabilitet om i vilken utsträckning ens resultat kan upprepas, det vill säga hur pålitligt är resultatet. Reliabiliteten kan stärkas genom att man klagör vilka utgångspunkter och vilket teoretiskt perspektiv som styrkt undersökningen och att man i detalj beskriver hur studien genomförts samt hur man fått fram slutsatserna från den tillgängliga informationen. Vi är medvetna om att resultatet kan bli annorlunda om

någon annan skulle genomföra studien, eftersom resultaten bygger på våra respondenters åsikter. Det kan också vara så att svaren blir olika beroende på vem som ställer frågorna.

Inre validitet, eller giltighet, handlar om hur väl resultatet stämmer överens med verkligheten. Frågor som uppkommer är om resultaten fångar det som finns eller om man verkligen mäter det man tror sig mäta. (Merriam 1994) Vi har intervjuat fyra medarbetare på Volvo och skulle man välja att intervju andra eller fler skulle man kanske få andra svar.

2.6 Sammanställning och analys av resultat

Vi har valt att inte dela upp empirin och analysen i skilda delar, utan vi har dem i samma kapitel. Detta gjorde vi för att slippa upprepningar och för att göra det lättöverskådligt. Intervjuerna skrevs ner direkt efter varje intervjutillfälle, så vi började med att sammanställa dessa. Vi har inte redovisat varje fråga för sig utan istället använder vi oss av teman. Detta har vi gjort för att få det mer överskådligt. Under intervjuerna kunde vi urskilja vissa teman som genomsyrade alla intervjuer, vilka vi sedan använde. På vissa ställen går temana in i varandra för att sätta en åsikt i sitt sammanhang. Vi gör då detta så att det blir ett bra flyt i texten och för att underlätta för läsaren. Vi funderade på om vi skulle redovisa organisationerna var för sig, men vi kom fram till att det blir bättre att redovisa dem tillsammans. Detta för att man då direkt kan ställa de olika svaren mot varandra. Vi har valt att använda oss av citat i analysen för att belysa åsikter. Vi anser att det är intressant att ta del av, samtidigt som det ger texten ett djup.

När intervjuerna hade sammanställts och delats upp i teman undersökte vi om det fanns någon koppling till den teoretiska referensram vi funnit. Även vår egen analys och tankar framkommer i kapitlet.

3. Referensram

3.1 Kunskapsanvändning och kunskapsbildning

Följande avsnitt bygger i huvudsak på Jonsson (2001).

En traditionell syn på forskning, kunskapsbildning och kunskapsanvändning är att eftersträva en arbetsmässig delning mellan produktion, förmedling och användande av kunskap. Kunskap har i allmänhet betraktats som något som utvecklas i forskning och används i efterhand i praktik. Denna syn håller dock på att förändras. Det finns flera omständigheter som pekar på detta, men sammantaget kan de sägas härröra ur kunskapssamhällets utveckling. En första omständighet är krav på att kunskap skall vara tillgänglig för fler grupper i samhället. Kunskap är inte enbart till för "experter". En andra omständighet handlar om ökade krav på och möjligheter för olika grupper att tillgodogöra sig och utveckla kunskaper. En tredje omständighet är att allt fler människor besitter betydelsefull kunskap med vars hjälp de kan bedöma kunskapers giltighet och användbarhet.

Mot bakgrund av iakttagelserna ovan finns det anledning att utveckla nya synsätt och former för forskning och kunskapsbildning. Istället för att forskning och praktik verkar var för sig eftersträvar man samverkan dem emellan. Framtiden kräver mer av närhet och utbyte mellan forskare och företag, mellan högskola och omgivning. Det är fråga om en kunskapsbildning genom interaktiv samverkan mellan teoretiker och praktiker, mellan reflektion och handling, mellan högskola och omgivning.

Relationen mellan forskning och praktik kan betraktas som interaktiv kunskapsbildning. Med detta menas att målet med samarbetet mellan parterna är att åstadkomma utvecklingsprocesser och handling i vilka kunskap bildas och används. Kunskapsbildning skall ske i interaktiv dialog mellan forskare och praktiker och styrning av kunskapsbildning skall ske i ömsesidig dialog mellan parterna.

3.2 Aktionsforskning

Kunskapsbildning i interaktiv samverkan kan ske i form av aktionsforskning. Aktionsforskning började utvecklas under 1940-talet. Det kan ses som ett speciellt sätt att förstå och handskas med relationer mellan teori och praktik samt mellan forskare och praktiker. Aktionsforskning handlar inte bara om att beskriva, förstå eller förklara en social verklighet, utan det handlar också om att utveckla en situation. (Jonsson 2001)

Ett vanligt sätt att diskutera aktionsforskning är om praktik eller forskning poängteras. Argyris och Schön (1991) talar om tre former av aktionsforskning:

- ”*Action research*” – Här tar forskaren tydligt sin utgångspunkt i ett praktiskt problem, vilket innebär att man befinner sig nära praktikern och dennes värld.
- ”*Participating action research*” – Här betonas praktikerns deltagande som subjekt och medforskare. I denna form är det forskningen som betonas, vilket innebär att praktikern befinner sig nära forskaren och dennes värld.
- ”*Action science*” – Här bejakas både praktiska och forskningsmässiga intressen. Betydelsen av möjligheter till spontan kunskapsutveckling betonas.

En vanlig syn på aktionsforskning är att den syftar både till att medverka till lösning av problem i en praktisk tillvaro och till att generera kunskap av allmänt intresse. (Jonsson 2001)

3.2.1 Kritik mot aktionsforskning

Det har framförts viss kritik mot aktionsforskning. Rapoport har genom Jonsson (2001) uttryckt sin kritik genom att definiera tre slags dilemman:

- Måldilemma – som består i att bidra både till vetenskap och till utveckling i praktiska sammanhang. I detta dilemma ligger risk för konflikt mellan vetenskaplig rigorositet och problemlösande handlingsrelevans.
- Initiativdilemma – är det praktikern eller forskaren som har det dominerande initiativet? Detta dilemma pekar på vems språk som skall dominera, vetenskapens eller vardagens. Det handlar också om ansvarsförhållanden.
- Etikdilemma – som består i tillit och förtroende mellan parterna.

3.2.2 Villkor för effektiv aktionsforskning

Mot bakgrund av vad som sagts om aktionsforskning, både det som kan sägas känneteckna aktionsforskning och kritik mot den, är det tydligt att sådan forskning behöver ske under genomtänkta villkor. Beinum har genom Jonsson (2001, sid.32) formulerat tre villkor för effektiv aktionsforskning:

- ”Det måste finnas tillräckligt med rum och tid för dialoger vid kunskapsbildning i samverkan mellan forskning och praktik.”
- ”Sådana dialoger behöver organiseras på ett genomtänkt sätt, eftersom de har avgörande betydelse för fungerande relationer.”
- ”Dialogerna måste ske utifrån demokratiska principer och värderingar som inkluderar ömsesidig rätt till deltagande och uppmärksammande.”

Dessa tre villkor uppmärksammar viktiga aspekter vad gäller organiserande av aktionsförkningsprocesser. Enligt Beinum genom Jonsson (2001) finns dock inget bästa sätt att göra detta, utan flera omständigheter behöver uppmärksammas.

3.2.3 Praktikers och forskares roller

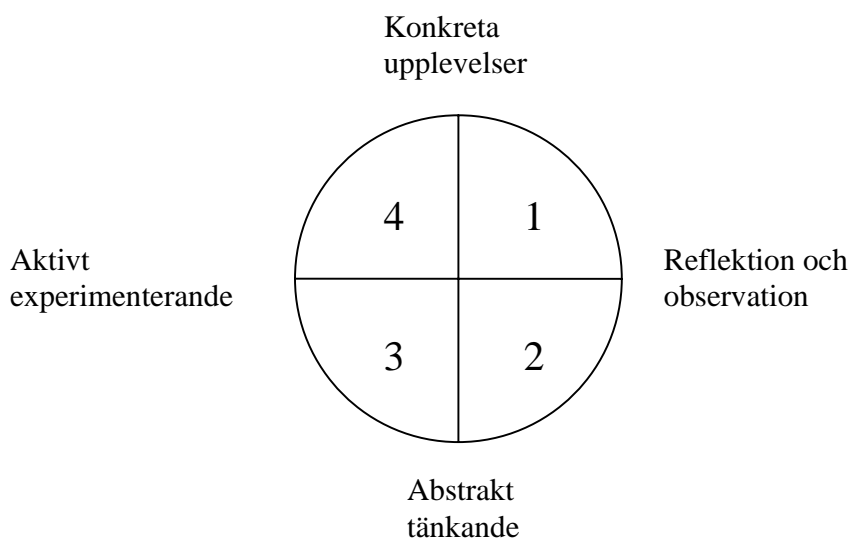
Vid interaktiv kunskapsbildning kan man identifiera olika roller för praktikerna och forskarna. Forskarna kan vara teorileverantörer, dialogledare, begreppsstrukturerare samt sammanfattare och dokumentatör. Att forskare tillför teorier om det ämne som behandlas är ganska naturligt. Det är forskarens sätt att medverka till att kunskapsbildning får teoretisk kunskap. Det är också av stor betydelse att man får en struktur i dialogerna mellan forskning och praktik, vilket har setts som en angelägen uppgift för forskare. En annan viktig roll är att kunna sammanfatta och dokumentera pågående kunskapsbildning. (Jonsson 2001)

Praktikerns roll kan beskrivas som erfarenhetsförmedlare och kunskapsanvändare. Det kan uppfattas som naturligt att praktiker innehar rollen som erfarenhetsförmedlare vid interaktiv kunskapsbildning. Praktiker bidrar med bilder av det ämne som behandlas utifrån egna erfarenheter. Praktiker är användare av den kunskap som utvecklas, dels när den befinner sig i ett skapande skede och dels när den är nedskriven och klar. Att praktikerna har rollen som kunskapsanvändare är inte så konstigt. De medverkar ju för att de vill utveckla sitt kunnande för praktiska ändamål. I sin medverkan deltar de i utveckling av kunskap genom att pröva och ifrågasätta vad som sägs i de kunskapsbildande dialogerna. (Jonsson 2001)

Kunskap som utvecklas vid interaktiv kunskapsbildning kan beskrivas och förstås som både teoretiskt och praktiskt orienterad kunskap. Genom att se kunskapen som teoretiskt orienterad kan förståelse uppnås för det ämne som har studerats. Genom att se den som praktiskt orienterad kan den ses ur ett handlingsperspektiv. (Jonsson 2001)

3.3 Upplevelse och erfarenhetsbaserat lärande

Lärande handlar om hur vi tar till oss och bearbetar information. Amerikanen David A. Kolb (1984) beskriver människors sätt att lära utifrån två aspekter. Den ena handlar om hur vi tar till oss information. Detta kan ske på många olika sätt, alltifrån abstrakt tänkande till konkreta upplevelser. Det andra handlar om vad vi gör med den information vi tar till oss, det vill säga hur vi bearbetar den. Detta kan också ske på många olika sätt, alltifrån reflektion och observation till aktivt experimenterande. Utifrån detta definierar Kolb (1984) fyra lärstilsprofiler eller typer. 1975 lanserade David A. Kolb sin teori om de fyra lärstilarna. Den kallades för "The Experiential Learning Model".

Figur 3:1 Kolbs lärcirkel med de fyra lärstilarna

3.3.1 Kolbs fyra lärstilar

Typ 1 – Divergeraren (idégivaren)

Divergeraren vill ha en personlig och känslomässig koppling till det som skall läras och vill veta varför man skall lära sig en viss sak. Det som representerar divergeraren är nyfikenhet, fantasi, känslor samt observations- och associationsförmåga. Divergeraren lär genom konkret upplevelse och reflekterande observation. Man arbetar gärna med praktiska uppgifter i grupp, då man lär sig genom att se på när andra arbetar praktiskt. Bra sätt för divergeraren att lära kan vara genom upplevelseriktade övningar, rollspel och praktikfallsdiskussioner. Även filmsekvenser där någon visar hur något skall gå till är bra sätt. Divergeraren lär sig mest genom diskussioner med andra som har samma lärstil. Nyckelfrågan för divergeraren är *Varför?*

Typ 2 – Assimileraren (förklararen)

Assimileraren vill ha teori och fakta. Man lyssnar på experter och tänker igenom idéer. Assimileraren lär sig bäst genom experter, föreläsningar, genomgångar och egen forskning och man föredrar att läsa manualer framför att prova sig fram. Man samlar på sig teorier som man kan använda när man sen skapar modeller av verkligheten. Assimileraren föredrar oftast att arbeta ensam och är ofta ganska tyst i gruppdiskussioner. Nyckelfrågan för assimilieren är *Vad?*

Typ 3 – Konvergeraren (sammanställaren)

Konvergeraren är inriktad på analyser, logiskt tänkande och rationella sätt att lösa uppgifter. Man tänker först och handlar sedan. Konvergeraren frågar sig hur man kan använda sig av en viss kunskap. Man vill ha struktur och föredrar en styrd inlärningsmetod. Att först få den teoretiska bakgrunden och sedan få möjlighet att tillämpa kunskapen

praktiskt passar konvergeraren bra. Bra grunder för lärande är föreläsningar, analyserande övningar, dataanalyser och skrivet material. Man vill aktivt söka kunskap, så därför passar oftast självstudier bäst. Oftast är man mer intresserad av uppgiftslösandet än av människor och känslor. Nyckelfrågan för konvergeraren är *Hur?*

Typ 4 – Ackommoderaren (prövaren)

Ackommoderaren är aktiv och handlingsinriktad. Man vill arbeta praktiskt och aktivt med konkreta uppgifter. Ackommoderaren frågar sig vad som händer om man istället gör på ett annat sätt. Man testar hela tiden nya saker och lär genom experiment. Ackommoderaren tycker inte om passiva inlärningsmetoder som till exempel föreläsningar, utan lär sig bäst av att arbeta i projekt eller av aktiviteter i grupp. Den här stilen beskrivs som vanlig hos människor som behöver se helheter från olika perspektiv. Den passar bra i problembaserat lärande eller i självständigt praktiskt arbete. Nyckelfrågan för ackommoderaren är *Om?*

Kolb (1984) såg inläringen som en cirkulär process där dessa fyra inlärningsätt ingår. Kolb menar att alla människor använder dessa sätt för att lära. Vi växlar mellan lärostilarna och det spelar inte någon roll vart i processen man börjar. Däremot bör alltså hela processen vara med i inlärningsituationen.

3.4 Horisontell utvecklingsdynamik

Följande avsnitt bygger i huvudsak på Brulin (1998), om inget annat anges.

Kunskapsbildning skulle kunna innebära att lärare och forskare blir deltagare i en horisontell utvecklingsdynamik. Idén om en horisontell utvecklingsdynamik till skillnad från en vertikal hämtar sin empiriska grund från de så kallade industriella distrikten. Runt om i den industrialiserade världen finns ett antal regioner som kontinuerligt förnyar sig inifrån. Utvecklingen i dessa är inte styrd av en stark aktör, utan idéer och nytänkande sprids horisontellt genom nätverk. Innovationer införs stegvis och alla lär sig av varandra. Detta sätt anses vara av avgörande betydelse för framgången i vissa regioner i norra Italien och södra Tyskland. Den horisontella utvecklingsdynamiken handlar om ett interaktivt och socialt lärande som inte kan förstås utan att hänsyn tas till de lokala förutsättningarna.

Forskningen om horisontell utvecklingsdynamik visar emellertid att andra typer av faktorer kanske borde ställas i centrum, speciellt faktorer som skapar tillit och förtroende, det vill säga som underbygger samhällets sociala kapital. Putnam (1996) menar att det sociala kapitalet och de spindelvävsliknande nätverken, det vill säga relationerna mellan människorna, är förklaringen till den goda utvecklingen i de nordliga italienska regionerna. Ju högre grad av förtroende som finns desto större är chansen att det råder samverkan.

En utvecklingsdynamik som bygger på ömsesidigt förtroende och delade kunskaper är utmärkande för de industriella distrikten. En hög grad av ömsesidigt förtroende gör att människor vågar öppna sig och dela med sig av sin kunskap. Man lär av varandra.

Förutsättningarna för att den horisontella utvecklingsdynamiken skall fungera är en atmosfär av ömsesidigt förtroende och gemensam vilja till utveckling.

Enligt Brulin måste högskolan förändras i flera avseenden om kunskapsbildning i interaktiv samverkan med omgivningen skall spela någon bestående roll i jämförelse med traditionella vetenskapliga metoder. Först och främst måste antalet naturliga mötesplatser mellan högskolan och omgivningen ökas. Dialogen och de spindelvävsliknande nätverken med aktörer i omgivningen är avgörande för att samverkan skall kunna genomföras.

Ömsesidigt förtroende och socialt kapital är starkt sammanhängande med människors uppfattning av sin omgivning. Tror man att omgivningen kommer att fungera stödjande väljer man att utveckla verksamheter och samverka, medan man väljer att avstå om man tror att omgivningen kommer att fungera problemskapande. Detta är kärnan i de faktorer som bör påverkas för att främja samverkan. Den kommer fram i de relationer, sammanhang, förtroendeförhållanden, kontaktytor med mera som omger människorna och företagen.

4. Analys med Empiri

4.1 Syn på samverkan

En grundläggande förutsättning för samverkan är som vi ser det att det finns ett intresse för samverkan. Om en person inte är intresserad så kommer denne heller inte arbeta aktivt för att samverkan sker. Vi vill därför delge vår uppfattning om vilken inställning respondenterna har till ämnet.

Samtliga respondenter har en positiv inställning till samverkan och tycker att det är viktigt att samverka. Att detta inte var tomma ord framkom tydligt under intervjuerna. Respondenterna kunde relatera till sig själva och ge exempel på vad de gjorde som hade anknytning till högskolan respektive näringslivet. Endast en professor arbetade inte själv aktivt med samverkan, trots en positiv inställning till samverkan. Förklaringen var att det inte är intressant i det arbete som respondenten för tillfället gör. Det faktum att alla våra respondenter på både Företagsekonomiska institutionen (FEK) och Volvo Lastvagnar (VL) var positivt inställda till samverkan anser vi innebära att det finns goda möjligheter till samverkan dem emellan. Även om inte alla arbetsuppgifter lämpar sig för samverkan, så ser vi att våra respondenter, främst på FEK, valt att låta samverkan genomsyra delar av sina arbetsuppgifter. Det var tydligt att fokus skiftade beroende på deras arbetsuppgifter och roll i samverkansfrågor. När respondenterna pratade om hur viktigt det är att samverka berörde de nämligen skilda aspekter av samverkan.

”Jag anser att samverkan är viktigt för att få koll på verkligheten och för att få veta vilka problem som finns. Det är också viktigt för att få fram forskningsämnen.”

En del professorer ser samverkan ur ett mer studentinriktat perspektiv. Fokus på studenter var även vanligt bland våra respondenter på Volvo.

”Samverkan är väldigt bra. Det är något vi behöver. Vi vill gärna ge vår input till vad studenterna behöver kunna när de kommer ut och vi ser det som ett sätt att marknadsföra oss själva som arbetsgivare.”

Från VLs sida finns en önskan om en utökad och närmare samverkan med FEK. Även flera av professorerna på FEK ställer sig positiva till en utökad samverkan. Det finns delade uppfattningar bland professorerna huruvida FEK generellt är bra på att samverka. Vissa tycker att FEK är bra på att samverka med näringslivet, medan andra anser att det är för lite samverkan idag. Detta kan skifta mellan olika respondenter, men även mellan olika inriktningar. Exempelvis anser de som arbetar inom kompetensgruppen Lärande och Förändring att de är duktiga på det, samtidigt som visionen hos vissa där är att de skall ha mycket mer samverkan. Detta tyder på att samverkan mellan FEK och VL skulle kunna utökas i framtiden.

4.2 Ömsesidigt utbyte vid samverkan

Ordet samverkan, som används i högskolelagen, markerar som vi tidigare tagit upp att det handlar om flöde av kompetens, personer och resultat i båda riktningarna. Att samverkan bör vara givande i båda riktningarna är något som poängteras starkt både på FEK och på VL.

”Jag tycker absolut att vi skulle kunna jobba närmare och tätare med högskolan i vissa frågor, men det skall vara på basis av att båda har utbyte av det.”

Jonsson (2001) behandlar området aktionsforskning och tar där upp två syften med denna form av forskning. Där ser vi att det finns en ömsesidig nytta då Jonsson anger att den skall medverka till lösning av problem i praktisk tillvaro, alltså för näringslivet, och till att generera kunskap av allmänt intresse, vilket är högskolans uppgift. Denna ömsesidiga nytta med aktionsforskning, eller forskningssamverkan som vi benämmer det, har både FEK och VL insett. De anser att VL får hjälp inom ett område, samtidigt som det i sin tur hjälper FEK att få inblick i vad som händer i företagen.

Att få in mer samverkan i undervisningen förespråkas av ett flertal professorer. De tror inte att studenterna lär sig så mycket genom att föreläsaren säger att denna teori är bra, men inte denna och visar ett antal modeller. Den här lärstilen som vi identifierar med Kolbs assimilerare anser dessa professorer inte fungera så bra. Trots detta anger de att det är en vanlig undervisningsmetod. Kolb såg inläring som en cirkulär process där alla fyra inlärningsstilar ingår. Utifrån det kan det vara så att professorerna ser betydelsen av att få in fler undervisningsmetoder och därmed använda sig av fler av Kolbs inlärningsstilar. Samverkan bidrar till att fler lärstilar kan användas i undervisningen genom att möjliggöra konkreta upplevelser och aktivt experimenterande för studenterna. Denna effekt fås givetvis även vid andra samverkansformer än undervisningsrelaterade. En lärstil som föredras är ackommoderaren, vilken ses som oerhört givande. Ett exempel på när denna lärstil används är inom International Management på FEK. Där försöker de involvera studenterna mer i problematiseringen. De får själva söka information och bestämma vad de skall läsa. Där är hela tredje kursen skapad som ett projekt där alla 25 kursdeltagarna tillsammans jobbar praktiskt mot ett företag. Tidigare år har det varit SKF, Schenker och Volvo Personvagnar. Studenterna utgår från verkliga problemställningar och de får själva definiera, leda, fördela arbete, söka information och skriva rapporter. Man lär inte bara om management, utan man får själv lära genom att prova och utsättas för reflektion, anser respondenten.

Detta exempel är ett sorts praktikfall och nyttan av det anser FEK är att studenterna får ta del av praktiska fall. Företag kan tjäna på det då studenter kan komma in i företag och vara konsulter. De kan även få en uppdatering på de senaste teoretiska områdena. Vi anser att detta är ett bra exempel på en samverkansform där båda drar nytta av det. Professorerna tycker att VL är ett intressant företag för praktikfall och VL tycker det låter som en intressant samverkansform, men poängterar att det måste vara ett ämne som är intressant för dem också. Att båda organisationerna så aktivt poängterar den ömsesidiga nyttan med samverkan ser vi som en god grund till att detta kommer att praktiseras vid samverkan dem emellan.

På FEK ser de att de samverkansformer som lämpar sig i undervisningen, förutom praktikfall, är gästföreläsningar. De anser att det är ett bra sätt att få in empirin i undervisningen. Vi ställde oss frågande till vilken nytta VL såg i denna samverkansform. En förmedlare av samverkansfrågor på Volvo uppgav att de genom gästföreläsningar kan tala om hur man jobbar i ett företag och genom detta ge studenterna en bättre uppfattning om varför man läser de olika kurserna. Det ansågs viktigt att låta studenterna veta vad man gör när man kommer ut. Det är bättre för studenterna, och därmed är det även bättre för VL, då studenterna är mer förberedda. Ytterligare en fördel är att studenterna ser att det finns intressanta jobb på VL. När vi frågade en person på VL som har föreläst på FEK om dennes intryck blev svaret:

”Jag var jätteförvånad över nivån på studenterna, de visste inte ens att Volvo gjorde Lastvagnar. Hälften var inte intresserade och hälften var väldigt intresserade. Detta gjorde jag mest för att hjälpa studenterna och vi får indirekt bättre personal till Volvo, men det gav inte mig någonting.”

Vår respondent fick inte personligen ut något av att vara aktiv i denna samverkansform. Däremot sågs den ömsesidiga nyttan av den insats som respondenten gjort. Vi anser att det är viktigt att det inte bara är gästföreläsaren som engagerar sig, utan att även studenterna är förberedda inför en gästföreläsning. Detta poängterar även en av professorerna som tar upp vikten av att förbereda studenterna, sätta in gästföreläsningen i ett sammanhang och ta hand om gästföreläsaren under tiden denne är på högskolan. Detta gör professorn för att gästföreläsaren skall trivas och vilja återkomma.

En professor anger att samverkan sker genom studentuppsatser. Det var också den samverkansform som det blev mest diskussioner kring på VL. Vi upplevde att det på VL var studentuppsatser som upplevdes vara den mest förekommande samverkansformen och som berörde flest personer på VL. Både förmedlare av samverkan och de som arbetade på en praktisk nivå med samverkan hade åsikter i ämnet.

Erfarenheter av att handleda studentuppsatser var både positiva och negativa. Brulin (1998) berör ämnet att människors uppfattning om sin omgivning påverkar viljan att samverka. Tror man att omgivningen kommer att fungera stödjande väljer man att samverka, medan man väljer att avstå om man tror att omgivningen kommer att fungera problemskapande. En respondent på VL har uppfattningen att det ofta är mer jobb än vad det ger att vara handledare, dels för att studenterna inte kan så mycket och dels för att handledaren på skolan inte upplevs vara aktiv. Mycket tid går åt till litteratursökning och att formulera problemet. Det medför att det ställs höga krav på handledaren på företaget, som redan är stressad av sina ordinarie arbetsuppgifter. Kan man påverka dessa faktorer så kommer samverkan att främjas, hävdar Brulin (1998). Vår respondent väljer ändå att samverka, då respondenten tycker att det är viktigt att samverka och gör det för att hjälpa till. Genom att ändå påverka dessa faktorer tror vi att denna samverkansform kan gynnas, så att inställningen till att handleda blir bättre och att fler på VL väljer att engagera sig i detta. Det finns ett antal faktorer eller krav som våra respondenter på VL vill ställa på uppsatsämnen. Det skall vara ett väldefinierat uppdrag och finnas avgränsningar. Det är viktigt att man organiserar det så att handledaren på FEK också är aktiv. Det är även viktigt att studenterna inte ses som ren arbetskraft, utan att det finns en viss intellektuell höjd i

ämnet. Om det kunde bli bättre strukturerat, med ett system för hur uppsatsämnen uppkommer, så skulle även det gynna förhållandena kring denna samverkansform.

En uppfattning på VL är att näringslivet får ut mer av samverkan än högskolan, för respondenten vet inte hur högskolan tar tillvara på det som kommer fram. När en uppsats genererar nästa så ses det som ett mått på att skolan har haft en viss nytta av det. Den nytta som högskolan får ses vara på individnivå bland studenterna. Förmedlarna av samverkansfrågor på Volvo såg fördelen i att man kan få saker gjorda som man annars inte hinner med. Det är därför mycket positivt med att ta någon som gör ett uppdrag. Nyttan på individnivå på VL var bland annat att man lär sig hur man tänker bland unga.

”Det har fungerat bra att vara handledare. För mig har det betytt att jag fått ny kunskap eller fräschat upp gamla. Det har också inneburit intellektuell stimulans. Det är en utmaning. Man tvingas att argumentera på ett annat sätt än man gör i det dagliga arbetslivet.”

En samverkansform som ägt rum, och som vi vill lyfta fram som en bra samverkansform med ömsesidig nytta, är seminarium som Volvo haft tillsammans med Handelshögskolan. Det handlade om Kina och det var föreläsare med från både Volvo och Handelshögskolan. Med på seminariet var både ekonomer från Volvo och studenter. Ett syfte var kunskapsutbyte och ett annat var att de skulle lära känna varandra och diskutera. Tanken var att båda parter skulle få ut något av det och det tycker Volvo att de lyckades med. Enligt samma respondent kommer de att göra detta igen inom något annat ämne.

Ett återkommande argument från Volvos sida för samverkan är att marknadsföra sig som arbetsgivare. De poängterade att arbetsmarknaden idag är sådan att de relativt lätt kan hitta kompetent personal, men att man inte kan ta för givet att det alltid kommer att vara så. De inser att de måste tänka strategiskt och långsiktigt med de här frågorna och ha samverkan med högskolan. Volvo ligger väldigt långt ner på listan över de företag där ekonomistudenter helst vill arbeta. De ser alltså samverkan som viktig för att profilera sig så att studenterna vet vad Volvo gör, men också givetvis för att lära sig av varandra.

4.3 Hinder

För att uppnå vårt syfte med att underlätta för framtida samverkan är det väsentligt att studera vilka hinder för samverkan som respondenterna ser. Genom att ta reda på varför det ses som ett hinder, och lyfta fram dem, är det möjligt att man kan göra någonting för att förbättra det.

Det största hindret för samverkan verkar vara att man inte känner till varandra. Att det finns ett informationsgap upplevs av professorerna på FEK.

”Det största hindret är att de inte vet vilka områden vi har och vilka personer som jobbar med det. Jag tror inte att det finns någon kunskap om detta.”

Vi bestämde oss för att ta reda på om våra respondenter på VL ansåg sig veta så pass mycket om FEK att de själva skulle ta kontakt. Den första respondenten ansåg sig veta ganska väl hur FEK fungerar, och i den mån kunskap om detta saknas så vet respondenten var informationen eller personen kan hittas. Samma respondent uppgav ändå att det var ett hinder att man kanske inte pratar med rätt person på FEK.

Den andra respondenten känner inte till FEK och respondenten uppger sig inte ha den typen av arbetsuppgifter. Respondenten är inte ekonom och kan därför inte det området. Senare under intervjun framkom det att en av respondentens arbetsuppgifter är att analysera företag. Då det finns en inriktning som heter Redovisning och Företagsanalys på FEK anser vi att samverkan med FEK skulle vara högst relevant för vår respondent. Att VL är ett teknikföretag, med mest tekniker anställda, har vi identifierat som ett möjligt hinder för samverkan med FEK. Eftersom de inte har en ekonomiutbildning bakom sig inser de inte vad de kan få hjälp med och vilken nytta som kan fås genom samverkan.

För att komma över detta hinder måste kunskapen om varandras arbetsuppgifter och kompetens ökas. Detta inser både FEK och VL, då de har identifierat ett hinder som bygger på informationsgapet. Man anser inte att det finns bra mötesplatser. Sitter man ensam på sitt rum kan det ibland vara svårt att komma på någonting. Det är först när man träffas som man upptäcker att det här skulle man kunna göra någonting av, anger de. Detta är även något som Brulin (1998) tycker är av central betydelse, då han anger att för att samverkan skall kunna genomföras måste antalet mötesplatser ökas och därmed dialog skapas.

Ett annat problem för samverkan är, enligt respondenterna, tiden. Samverkan kräver engagemang och bristen på tid och den stress som finns inom både FEK och VL gör detta svårt. Det är en sådan effektivitetshets samtidigt som det handlar om att komma underfund med vem man är och om man har lika intressen, anger en respondent. Uppdragsforskning har varit på gång mellan FEK och VL. VL visade intresse, men visade sig sedan inte ha tid, vilket resulterade i att det inte blev någonting av, vilket vår respondent på Volvo tycker är synd. Förmedlarna av samverkansfrågor på Volvo uppmanar personalen att gästföreläsa. De tror dock inte att det har blivit så mycket av det, eftersom det är på frivilligbasis. På VL anser de att det är svårt att samverka när man måste göra det inom ramen för sitt ordinarie arbete. De får inga extra resurser i tid eller pengar och blir bedömd som individ efter vad de åstadkommit för den avdelningen. Här har vi presenterat två aspekter, dels är det att samverkan inte ”belönas” och dels är det att samverkan är tidskrävande. På VL tycker vår respondent att om ledningen tycker det är viktigt med samverkan måste det premieras så att det uppmärksammas. Tidsaspekten verkar vara en aktuell fråga för alla. Genom att institutionalisera och få tydliga ramar för samverkan skulle det bli mindre tidskrävande. Man kan dock inte undgå från att samverkan tar tid, men detta måste sättas i relation till nyttan anser vi.

Brist på pengar togs upp av ett fåtal respondenter. Bland dem som berörde ämnet framkom det att FEK tycker det är företaget, i det här fallet VL, som måste ta kostnaden, medan VL anser att de redan betalar tillräckligt mycket i sin partnerskapsavgift och sitt sponsorskap till Handelshögskolan. Eftersom båda har utbyte av det så anser de inte att det skall behöva kosta hela tiden. Vi blev positivt överraskade av att detta inte sågs som ett vanligt hinder i den meningen att det var något som respondenten direkt tänkte på, då hinder fördes på tal.

Då vi sett att det tagits upp som hinder i tidigare studier, se bland annat Talerud (2000), hade vi förväntat oss att det skulle tas upp i högre utsträckning än det gjorde.

Vi såg själva att sekretess skulle kunna vara ett hinder för samverkan, men det visade sig att ingen av våra respondenter upplevde det som ett hinder. Professorerna hade inte haft problem med detta under sin forskning.

”När frågan om sekretess först kommer upp så tycks det vara ett problem, men när man kommer till faktiska lösningen så brukar det ordna sig.”

Ibland händer det att en kolumn får lämnas tom eller att företagsnamnet behöver tas bort i en studentuppsats, eftersom företagen inte vill vara sökbara i datasystemet. Detta ses dock inte som ett problem.

4.4 Initiativ

Att någon tar initiativ till samverkan är avgörande för om det blir av. Varifrån initiativet kommer har betydelse för hur man bör välja att organisera samverkan anser vi. Vem som skall ta initiativet finns det delade meningar om även inom organisationerna. Rapoport tar genom Jonsson (2001) upp initiativdilemmat som ett av de tre dilemman som han har definierat. Det handlar om att det beroende av om det är forskaren eller praktikern som tar initiativet så är det också dennes språk som dominerar.

Ett flertal professorer är av den meningen att vid forskningssamverkan kommer inte initiativet från ett håll. Det kräver att man lär känna varandra och så växer det fram. Det går inte att upphandla på samma sätt som produkter. Initiativet tas när man träffas på möten, konferenser och liknande. Det kan bygga på att någon har en personlig kontakt och att det finns ett forskningsprojekt som kan intressera. De professorer som förespråkar detta tillvägagångssätt bejakar både praktiska och forskningsmässiga intressen. Detta benämner Argyris och Schön (1991) som ”action science”. De framhåller också att möjligheten till spontan kunskapsutveckling betonas.

Andra professorer anser att initiativet måste komma från VL. Det innebär att forskaren tar sin utgångspunkt i ett praktiskt problem, ”action research”, som Argyris och Schön (1991) benämner det. En professor anger att det lättare blir av om det kommer utifrån, från näringslivet. Det poängteras dock att det är bäst om forskare får formulera problemet. Det blir oftare intressantare då man som utomstående ser det med nya perspektiv. Annars finns risk för att företaget är fast i sina ramar och vid svaren de vill ha.

Den tredje formen som Argyris och Schön (1991) tar upp är ”participating action research”. I denna form är det forskningen som betonas. Det görs i de fall då inriktningen på forskningsprojekt avgör att kontakt tas med ett visst företag. Det är även en vanligt förekommande uppfattning på VL att mer initiativ skall komma från FEK gällande forskning. De behöver veta vad FEK skulle kunna hjälpa till med och vad de är duktiga på. Samtidigt inser de att de även behöver tala om för FEK vad de behöver hjälp med.

Huruvida det ena sättet är bättre än det andra framgår inte i litteraturen. Det är heller inte vår uppgift att avgöra detta. Att bejaka både praktiska och forskningsmässiga intressen, "action science", borde leda till en jämn fördelning av nyttan med samverkan. Dock kan man inte utgå ifrån att nyttan inte blir ömsesidig bara för att ämnet uppkommer och initiativet tas av en part. Vår uppfattning är att ju fler vägar till samverkan desto större är chansen att samverkan blir av. Det blir då viktigt att ta hänsyn till dem alla i avseendet att organisera denna samverkansform. För att få till stånd "action science" krävs mötesplatser där parterna kan träffas och diskutera. Vid de andra två formerna underlättar det om parterna känner till varandra och deras kompetens och arbetsuppgifter för att kunna ta kontakt. Vi ser att de olika typerna av forskningssamverkan sker på olika initiativ, men vi anser ändå att alla formerna kräver mötesplatser och dialoger, bara i olika hög utsträckning. Ett annat krav som ställs för att få till stånd forskningssamverkan är förtroende för varandra. Brulin (1998) såg att förutsättningarna för att den horisontella utvecklingsdynamiken skall fungera är en atmosfär av ömsesidigt förtroende och gemensam vilja till utveckling. En hög grad av ömsesidigt förtroende gör att människor vågar öppna sig och dela med sig av sin kunskap. Vi är av samma uppfattning som Brulin och vill belysa detta med följande exempel. En forskare upplevde att det först var svårt att komma in i företaget. När det visade sig att forskaren visste mycket och hade mycket värdefull kunskap ändrade sig attityderna. Forskaren möttes då av en stor öppenhet och fick tillgång till alla upptänkliga dokument, till och med mer än forskaren ville ha tillgång till.

Vi har tidigare konstaterat att gästföreläsningar är ett bra sätt att få in näringslivet i undervisningen. Frågan är på vems initiativ detta skall ske. Utifrån svaren på FEK verkar den allmänna uppfattningen vara att de själva tar kontakten. Önskemål finns från FEKs sida om fler gästföreläsare från VL. På VL är de öppna för att vara med i föreläsningar, men poängterar samtidigt att de behöver bli tillfrågade. De behöver veta vad FEK är intresserade av för att kunna säga att det har vi några som jobbar med. En förmedlare av samverkansfrågor på Volvo säger att de vill ha mer initiativ från FEK för att komma in i utbildningen. Det tilläggs också att det möjligen finns, men att respondenten inte ser det. Organisationerna är alltså överens om att initiativet bör komma från FEK, och då blir följdfrågan hur kontakten med VL sker. De två fall av gästföreläsningar från VL, som vi fått kännedom om, har båda skett informellt genom direktkontakt, vilket ses som positivt av förmedlarna av samverkansfrågor på Volvo. Förfrågningar om gästföreläsningar kommer annars till Volvos skolkontakt och sedan tittar man på om det passar in och motsvarar deras planer och prioriteringar. Gör de det så undersöks vem som kan hjälpa till. För att kunna arbeta efter en långsiktig strategi skulle förmedlarna av samverkansfrågor gärna vilja få reda på de gästföreläsningar som sker via direktkontakt. De ser dock svårigheterna i hur detta skulle gå till. Att be dem rapportera in till någon central enhet kan göras, men en respondent anger att alla inte kommer att göra detta.

Studentuppsatser var det stora samtalsämnet, och även här fanns det skilda uppfattningar. På FEK finns uppfattningen att ämnen till studentuppsatser kommer fram under diskussioner, antingen mellan högskolan och näringslivet, eller mellan kollegor inom samma organisation. Ämnen uppkommer dessutom genom frågor, dels genom att forskningsintresserade personer på VL kontaktar respondenten och dels genom att respondenten och studenter har frågor. Uppsatser skrivs ofta på VLs initiativ, men i många fall är det frågeställningar som respondenten har haft i diskussioner under en lång tid.

Att uppsatsämnen uppkommer på olika initiativ framkom även av intervjuerna på VL. Ibland har respondenten en frågeställning som skulle kunna vara intressant och så kontaktar respondenten FEK. Ibland tar handledaren på FEK kontakt med respondenten och frågar om det finns något ämne för de studenter som skulle vilja göra uppsats på VL. De som handleder uppsatser på VL anser att båda parter måste vara aktiva, men att studenterna måste vara mer aktiva. Annars blir det inte så många uppsatser som studenterna kräver, då de är många till antalet. Båda våra respondenter på VL angav att det var vanligt att högskolan kontaktar dem personligen för att många känner till dem. Om den aktuella frågeställningen inte hör till deras område skickar de dem vidare till andra personer. Om det blir en uppsats beror på deras möjligheter att hitta potentiella mottagare. Lyckas de så går det bra, men misslyckas de så går det mindre bra. Vi ser att det finns en stor risk att uppsatsämnen som skulle kunna gynna båda parterna inte blir av till följd av detta. Det finns inget ställe de kan skicka vidare till där det finns en mottagare. Det finns ingen som är ansvarig.

Uppsatsförslag som uppkommer på Volvos initiativ läggs ut på hemsidan. Dock har våra respondenter inte gått via detta system.

”Jag har handlett det som kommit till mig och känts naturligt.”

För att få struktur på uppkomsten av uppsatser och därigenom underlätta arbetet med dem så krävs det åtgärder. Detta kommer vi att ta upp i nästa avsnitt.

4.5 Personberoende kontra institutionalisering

Förtroende fick en central plats i många intervjuer.

”Det gäller att företagen känner att det är öppna dörrar, och det handlar mycket om förtroende.”

Förtroende och tillit har berörts mycket i litteratur och studier kring samverkan. Rapoport har genom Jonsson (2001) tagit upp etikdilemmat, som består i tillit och förtroende mellan parterna, som ett av de tre slags dilemman som han identifierat. Putnam (1996) anger även han att ju högre grad av förtroende som finns, desto större möjlighet till samverkan. Inte heller vi kunde undvika ämnet. Det känns för oss naturligt att förtroende har betydelse vid samverkan, eftersom det handlar om ett kunskapsutbyte, att man delar med sig av något. Det vi inte var medvetna om innan studien var att förtroende sågs som centralt i så hög grad. För att institutionalisera samverkan har vi insett att man därför måste ta hänsyn till förtroende och ta fram mötesplatser där parterna kan bygga upp förtroende för varandra.

En kompetensgrupp inom FEK, Logistik och Transportekonomi, känner sig nöjda med sin samverkan. Det finns ett organiserat kontaktnät med olika organisationer och referensgrupper, som bidrar till samverkan inom logistik och transport. Samverkan underlättas av att de som jobbar med logistik och transport i Västsverige känner varandra. De har en välutvecklad samverkan med Volvo Logistics, dels sitter de med i olika

referensgrupper och dels så har de forskningsuppdrag för dem. Det fungerar bra, men det är inte organiserat mellan Handelshögskolan och Volvo, utan det kommer spontant.

Då vi tittar närmare på hur de arbetar ser vi att de anger att samverkan sker spontant. Dock ser vi att för att samverkan skall kunna ske spontant så har de organiserade mötesplatser och känner varandra. Vi inser, precis som Beinum genom Jonsson (2001), att villkor för att samverkan sker är att det finns rum och tid för dialoger, och att dessa dialoger organiseras. Vi ser dessa villkor som särskilt relevanta vid forskningssamverkan, då vi tidigare konstaterat att de olika typerna av forskningssamverkan sker på olika initiativ, men att alla formerna ändå kräver mötesplatser och dialoger. Tidigare har vi också berört att även andra samverkansformer uppkommer genom kontakt och diskussioner. Bristen på mötesplatser och informationsgapet togs upp bland hindren för samverkan som respondenterna såg. Vi anser därför att anordnade mötesplatser för dialoger är ett bra komplement till samtliga former av samverkan.

Inom Enheten för Partnerskap (EfP) anses det viktigt att man arbetar strukturerat, systematiskt och långsiktigt med samverkan. Att man lär känna varandra och skapar ömsesidigt förtroende ses som viktigt även här. De finns för att fungera som mäklare mellan högskolan och näringslivet. Den vanligaste förmedlingen är av uppsatser och gästföreläsningar. Det är dessa samverkansformer som vi kommit fram till är lämpliga att initieras på initiativ av en part utan att det krävs diskussioner innan. Vid forskningssamverkan ses företagen som ”sega” och det går sällan genom EfP. De anser att forskarna själva är duktiga på att ta kontakt. Vår uppfattning är också att professorerna vid forskningssamverkan inte går genom EfP. En professor anger att han inte gillar EfP, eftersom det är en sorts mäklari. Vid forskningssamverkan måste det finnas gemensamma intressen och uppstå tycke, hävdar respondenten. Vi konstaterar att detta har att göra med förtroende, som tidigare diskuterats. Forskningssamverkan kräver direktkontakt, så att förtroende kan byggas.

Att samverkan är personberoende poängteras av våra respondenter. Första citatet kommer från FEK och det andra från VL.

”Alla kontakter är mer eller mindre personberoende, man kan inte enbart administrera fram kontakter. Där är kontakter mellan människor ändå i slutändan.”

”När jag tar kontakt med skolan kontaktar jag de personer som jag tror är lämpliga. Ofta har jag en klar bild över vilka som borde vara naturliga kontaktpersoner eller om jag är osäker så tar jag kontakt med dem jag känner sedan tidigare och frågar dem.”

Personliga kontakter var alltså en vanlig väg till samverkan. Flera respondenter på FEK anger att de har en kontaktperson på VL. Den här personen ses som en nyckelperson. Om denne inte själv kan vara till hjälp hänvisar personen vidare till duktiga medarbetare. Möjligheterna till samverkan blir då större än vid direktkontakt med den här medarbetaren. Detta ses generellt som fördelen med att känna personer på liknande poster, anser respondenterna. De vidhåller att företagskontakter är en investering på lång sikt som inte skall släppas. När samverkan bygger på individer är risken att den samverkan som förs upphör när individen slutar. Detta missgynnar kontinuiteten vid samverkan.

Personberoendet tror vi inte att man kan komma ifrån, men genom att institutionalisera anser vi att personberoendet kan bli mindre avgörande för samverkan.

Vi tog i vår problemdiskussion upp att det finns en problematik att hitta balans mellan institutionalisering kring samverkansuppgiften och personliga kontakter. Även i studien av Talerud (2000) framkom det att personberoendet vid kontakter med omgivningen var väsentlig ur flertalet av respondenternas synvinkel. Trots att de personliga kontakterna förespråkas starkt var många av våra respondenter positiva till att institutionalisera och gav idéer till utformning.

Det framkom att den form av institutionalisering som var mest attraktiv bland professorerna på FEK var att ha kontaktpersoner. Från vardera organisation skulle det finnas ett antal kontaktpersoner som var engagerade i att se till att kontakter mellan högskolan och näringslivet, i vårt fall FEK och VL, fungerade enkelt och smidigt. Dessa kontaktpersoner skulle veta vem som är aktuell då samverkan skall ske inom ett visst område eller vid en viss problemställning. Detta ses som en bättre lösning än att alla kontaktytor läggs ut i ett register. Professorerna anser nämligen att kontakterna är personliga, och de är rädda att slita ut sina kontakter om fler personer skulle ta del av dem. Genom att ha kontaktuppgifter i en gemensam databas skulle man komma bort från personberoendet. Samtidigt skulle man få fördelarna som respondenterna ser med att ha personliga kontakter, anser vi.

Flera professorer ser också en gemensam databas som en möjlighet till att även inkludera en sammanställning över de uppsatser och övriga samverkansformer som bedrivits vid företaget. Det skulle bidra till att man kunde dra nytta av tidigare studenters erfarenheter, vilket de anser sig vara dåliga på. Vi tog tidigare upp åsikten från Volvo om en problematik kring rapportering av samverkan. Om det gick att lösa så att samverkan verkligen rapporterades in till denna databas skulle den vara ett bra medel för att få en överblick över den samverkan som sker mellan FEK och VL.

Databas med uppgifter om kontaktytor anses vara bra även från VLs sida. De känner att de behöver förmedla kontakt till omvärlden och ta emot kontakt, men problemet ligger djupare än så.

”Vi tror inte att det är någon lösning att ha kontaktpersoner på varje företag inom Volvokoncernen utan att göra andra organisatoriska åtgärder. Den svagaste länken är internt inom Volvo. Däremot skulle det kunna vara ett bra komplement när vi gjort åtgärder för att lösa den interna problematiken.”

Av vad vi fått fram så består den interna problematiken av att ingen har överblick över den samverkan som sker idag. Det innebär att det är svårt för dem som arbetar med samverkan att arbeta utefter en långsiktig strategi och planera aktiviteter efter denna, då de inte vet vilka aktiviteter som sker. En annan följd av detta är att det är svårt för förmedlarna av samverkansfrågor att veta vem de skall vända sig till internt inom Volvo när de får förfrågan om samverkan utifrån. Samma problem ställs de som arbetar praktiskt med samverkan inför då högskolan tar direktkontakt med dem. Vi tog tidigare upp problematiken kring att om en uppsats blir av beror på deras möjligheter att hitta potentiella mottagare. De efterfrågar ett ställe de kan skicka vidare till där det finns en mottagare,

någon som är ansvarig. Ytterligare en aspekt av problematiken kring att ingen har överblick över den samverkan som sker idag är risken att företaget varken har kännedom eller nytta av samverkan. Syftet med samverkan är att båda parter skall dra nytta av den. Det är därför en förutsättning att alla som kan ha intresse av resultaten får ta del av den så att man får ut maximal nytta anser vi. Därför bör det finnas krav på dokumentation och vidareförmedling till andra människor. Här skulle den gemensamma databasen kunna vara en lösning. Den skulle även vara användbar för att åskådliggöra den samverkan som sker, så att alla får en överblick över den. Kontaktpersonerna i databasen underlättar även vid förmedling av samverkan.

Inom EfP finns det en databas med uppgifter om kontaktperson på alla partnerföretag och företag som kontaktat dem. Den är offentlig, men finns hos EfP och de måste tillfrågas innan någon tar del av den. Meningen är att den skall vara tillgänglig för alla som jobbar med samverkan, men så långt har de inte kommit ännu. Andra får ta del av databasen, men för att inte slita ut kontakterna måste de fråga innan kontakt tas. De som finns i denna databas är förmedlare av samverkansfrågor. Tanken med den gemensamma databas som diskuterats med professorerna är att kontaktpersonerna däri även skall arbeta praktiskt med samverkan, så att det inte bara blir förmedling av samverkan. Att på något sätt sammanlänka databasen som EfP har med den tilltänkta databasen är ett förslag. Frågan om vilka positioner inom organisationerna som kontaktpersonerna i databasen bör ha togs även upp på Volvo. EfP föreslog att de skulle kunna ha kontaktpersoner på de olika affärsområdena inom Volvo, och inte som idag endast en som har det övergripande ansvaret för hela Volvokoncernen. Detta såg kontaktpersonen på Volvo både för- och nackdelar med. Fördelen är att man kommer närmare verksamheten, men det kan bli negativt om olika information går till olika ställen så ingen vet vad den andre gör. En fundering som förmedlaren av samverkansfrågor på Volvo har är om kontaktpersonerna i databasen skall sitta på central nivå eller vara de som arbetar praktiskt i frågan. Kanske pratas det inte om rätt saker när två förmedlare, EfP och kontaktpersonen på Volvo har diskussioner. Kanske är det de olika institutionerna som Volvo behöver prata med framhåller respondenten. Även på Volvo kommer alltså tanken på att databasen bör innehålla både kontaktpersoner som är förmedlare och de som arbetar praktiskt med samverkan fram. Vi anser att det vore bra om så var fallet, samtidigt är det viktigt att personen i fråga känner engagemang inför uppgiften och är beredd att avsätta viss tid.

Förslag ges av Volvo på att ha större träffar där Volvo och Handelshögskolan möts och pratar om vad de kan göra tillsammans. Det skulle kunna vara någon från varje affärsområde på Volvo och någon från varje institution på Handelshögskolan. Att betydelsen av mötesplatser är stor har vi redan berört. Att Volvo ser detta som viktigt ser vi därför positivt på.

Ett område som Volvo vill strukturera upp är studentuppsatser. En av våra respondenter arbetar aktivt med att ta fram en ny modell över hur de skall hantera uppsatsfrågor. Idag skall alla uppsatser som Volvo tar initiativ till läggas ut på hemsidan, så att studenterna får söka dem. Detta görs dock inte i en tillfredsställande utsträckning. Uppskattningsvis läggs 25 procent av uppsatserna ut. I dagsläget kommer det in många spontanansökningar till Volvo och huruvida de är bra på att hantera dessa finns det skilda uppfattningar om inom Volvo.

”Jag tycker att det fungerar bra med de spontanansökningar som kommer in centralt för det är svårt för en student själv att hitta rätt.”

”När vi får förfrågningar om exjobb så hänvisar vi till hemsidan och så mailar vi ut det till vårt nätverk och väldigt sällan får vi napp. Vi har varken möjligheten eller tiden att matcha alla exjobb.”

Oavsett uppfattning så tycker båda respondenterna att något behöver göras för att organisera uppsatserna. Den plan som en av respondenterna har innebär att företagen inom Volvokoncernen skall tänka mer aktivt på uppsatsämnen. Tanken är att genom att göra detta skall fler uppsatsförslag läggas ut på hemsidan som studenterna sen kan söka. Uppsatser kommer då att skrivas under mer planerade former och det skulle innebära att spontanansökningarna minskar. De inser att man tappar den kreativiteten som studenterna har, men samtidigt tror de att man vinner så mycket av att ha det under styrda former. Exempelvis får man upp studentrelationer på agendan och under arbetsmarknadsdagar kan Volvo ha med sig uppsatsämnen att erbjuda studenterna.

Naturligtvis ser vi fördelarna med att annonsera ut färdiga uppsatsförslag, men man får inte bortse ifrån att många uppsatsämnen uppkommer genom diskussioner mellan högskola och näringsliv, samt genom direktkontakt. Genom att ha fler uppsatser på hemsidan skulle säkert spontanansökningarna minska, men vi tror ändå att det skulle finnas många uppsatser som uppkommer på andra sätt. Ett komplement till detta system anser vi därför vara viktigt för att underlätta denna samverkansform. Här vill vi lyfta fram den föreslagna databasen, dels för att underlätta förmedlingen av dessa uppsatser och dels för att ge Volvo kännedom om att uppsatsen ägt rum.

5. Slutsats

5.1 Slutsatser av studien

Tidigare rapporter har pekat på att högskolans kontakt med samhället till stor del består av enkelriktad information. Samverkanskontakterna var präglade av en syn på högskolan som en enbart givande aktör och omgivningen som en enbart mottagande aktör. Denna syn på samverkan har inte framkommit i vår undersökning. Vi ser en medvetenhet och praktiska exempel på samverkan som bedrivits där ömsesidighet i nyttan ses. Att ömsesidigheten i samverkan har ansetts vara en naturlig del ser vi positivt på. Detta för att det innebär att de personer vars åsikter vi grundar vår studie på har samma syn på samverkan som tanken är med lagen om samverkan.

Personberoendet anser vi att man inte kan komma ifrån, men genom att institutionalisera anser vi att personberoendet kan bli mindre avgörande vid samverkan. Vi ser även att det kan gynna kontinuiteten.

Vid institutionalisering av samverkan kan man inte dra alla samverkansformer över en kam. Vi ser en tydlig uppdelning bland samverkansformerna avseende den form av institutionalisering som är mest gynnsam för framtida samverkan. Förtroende och behovet av dialoger är viktiga faktorer vid samverkan och för vissa samverkansformer, däribland forskningssamverkan, är dessa särskilt framträdande. Det kräver direktkontakt, och där anser vi att mötesplatser för dialoger är viktigt. Vi ser också att kunskapen om varandras arbetsuppgifter och kompetens ökas genom mötesplatserna. Bristen på mötesplatser och informationsgapet togs upp bland hindren för samverkan. Vi anser därför att anordnade mötesplatser för dialoger är ett bra komplement även för de samverkansformer där förtroende och behovet av dialoger inte är lika påtagligt.

Vid andra samverkansformer, däribland gästföreläsningar och uppsatser, är förtroende och behovet av dialoger inte lika framträdande. De anses kunna uppkomma på ena partens initiativ, utan att det krävs dialoger innan. Detta möjliggör en form av institutionalisering utan mötesplatser i högre utsträckning. En form av institutionalisering, som tagits upp vid ett exempel bland nämnda samverkansformer, är att fler färdiga uppsatsförslag skall läggas ut på företagets hemsida. Det skulle innebära att fler uppsatsämnen utvecklas på företaget så att spontanansökningarna minskar. Vi tror att det ändå skulle finnas många uppsatsuppdrag som kommer fram genom direktkontakt och dialoger. Vi ser därför detta förslag som ett bra komplement till den databas vi förespråkar. Databasen skulle vara gemensam för organisationerna och innehålla kontaktuppgifter på både förmedlare och de som arbetar praktiskt med samverkan inom vardera organisation. Dessa personer skulle veta vem som är aktuell då samverkan skall ske inom ett visst område eller vid en viss problemställning. I denna databas skulle även en sammanställning över de uppsatser och övriga samverkansformer som bedrivits vid företaget inkluderas. Denna databas skulle underlätta för samtliga samverkansformer, men vi ser den särskilt användbar där förtroende och behovet av dialoger inte är lika framträdande. Denna databas skulle underlätta för att få kontinuitet, då kontaktuppgifterna däri inte skulle vara personberoende utan vara till allas kännedom. Databasen skulle även gynna arbetet med samverkan då den skulle möjliggöra

en överblick över den samverkan som sker. Genom att införa denna databas skulle samverkan bli mindre tidskrävande, särskilt i det initiala skedet. Det innebär också att alla som kan ha intresse av resultaten får ta del av den så att maximal nytta fås ur den samverkan som bedrivs. Vidare åskådliggör den information om samverkan så att man kan arbeta utefter en långsiktig strategi angående samverkan.

5.2 Förslag till vidare studier

Då samverkan mellan högskola och näringsliv är ett brett och ständigt aktuellt ämne finns det mycket att studera. Det är också ett ämne som många människor är berörda av och har i sin närhet. Mycket av det som berörts i denna studie skulle kunna utvecklas och fördjupas långt mer än som gjorts här. Vi har i denna studie bara studerat Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och Volvo Lastvagnar, så det skulle vara intressant att se om det skiljer sig från andra högskolor och företag. Man skulle också kunna göra en studie om hur det är internationellt för att se om samverkan mellan högskolor och näringsliv skiljer sig från hur det är i Sverige.

I samverkansuppgiften är det inte bara samverkan med näringsliv som är upptaget, utan i begreppet det omgivande samhället ligger även kommuner, landsting, myndigheter, organisationer och allmänhet. Dessa aktörer vore också intressant att studera närmare.

Vi kom fram till att ömsesidigheten i nyttan ses av båda parter, vilket inte tidigare rapporter pekat på. Det vore intressant att inrikta sig på enbart denna del för att tränga djupare in i ämnet. Man skulle då kunna tänka sig en annan metod. Exempelvis skulle man kunna studera ett begränsat antal fall av samverkan som ägt rum. Dessa skulle kunna studeras utifrån frågan om i vilken utsträckning respektive part får nytta av samverkan.

6. Referenslista

Böcker

Argyris, Chris och Schön, Donald A. (1991), *Participatory Action Research and Action Science Compared - A Commentary*, I Whyte, William (ed.), *Participatory Action Research*. Sage, USA

Brulin, Göran (1998), *Den tredje uppgiften – Högskola och omgivning i samverkan*, SNS Förlag & Arbetslivsinstitutet, Stockholm

Jonsson, Leif (2001), *Kunskapsbildning i samverkan mellan forskning och praktik – En studie av interaktiv kunskapsbildning avseende kommunchefers chefskap*, Ekonomiska institutionen, Linköpings universitet

Kolb, David A. (1984), *Experiential Learning - Experience as The Source of Learning and Development*, Prentice Hall, New Jersey

Merriam, Sharan B. (1994), *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund

Patel, Runa och Davidson, Bo (2003), *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur, Lund

Putnam, Robert D. (1996), *Den fungerande demokratin – Medborgarandans rötter i Italien*, SNS Förlag, Stockholm

Rapporter och uppsatser

Attabi, Zamora och Johansson, Christian (2005), *One of the Finest Schools in the Country?*, C-uppsats, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

Bjørner, Attström och Persson (2003), *Samverkan mellan nya högskolor/universitet och näringsliv*, PLS RAMBOLL management slututvärdering mars 2003

Högskoleverket (2001), *Utveckling av högskolans samverkansuppdrag*, Högskoleverkets arbetsrapport 2001:24 R

Högskoleverket (2004), *Högskolan samverkar*, Högskoleverkets rapportserie 2004:38 R

Riksrevisionen (2005), *Tillväxt genom samverkan?- Högskolan och det omgivande samhället*, Stockholm RIR 2005:2

SOU 1996:70: *Samverkan mellan högskolan och näringslivet*, Huvudbetänkande av NYFOR-kommittén.

Talerud, Bo (2000), *Högskolans arbete med sin samverkansuppgift*, Högskoleverkets arbetsrapport 2000:2 AR

Intervjuer

Andersson, Tommy, Professor inom Marknadsföring på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-04-21, tel. 031-7731000

Carlsson, Ann, AB Volvo i Göteborg, 2005-05-22, tel. 031-660000

Dagerklint Jagler, Anneli, Ansvarig för Program för Partnerskap inom Enheten för Partnerskap på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-05-08, tel. 031-7731000

Frisk, Ann, Volvo Lastvagnar i Göteborg, 2005-05-10, tel. 031-666000

Jensen, Arne, Professor inom Logistik och Transportekonomi på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-05-15, tel. 031-7731000

Lindblom, Ted, Professor inom Industriell och Finansiell Ekonomi på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, tel. 031-7731000, genomförd av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem

Mårtenson, Rita, Professor inom Marknadsföring på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-04-25, tel. 031-7731000

Norbäck, Lars-Erik, Professor inom Lärande och Förändring på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-04-27, tel. 031-7731000

Olson, Olov, Professor inom Ekonomistyrning på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, tel. 031-7731000, genomförd av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem

Palm, Ann-Charlotte, AB Volvo i Göteborg, 2005-05-18, tel. 031-660000

Polesie, Thomas, Professor inom Externredovisning och Företagsanalys vid Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, tel. 031-7731000, genomförd av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem

Ratz, Aleksander, Volvo Lastvagnar i Göteborg, 2005-05-15, 031-666000

Stjernberg, Torbjörn, Professor inom Lärande och Förändring på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, 2005-04-21, tel. 031-7731000

Törnqvist, Ulla, Professor inom Externredovisning och Företagsanalys vid Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, tel. 031-7731000, genomförd av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem

Vahlne, Jan-Erik, Professor inom Lärande och Förändring på Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, tel. 031-7731000, genomförd av Rasmus Forster, Marika Olsson och Andreas Stockhem

Övriga källor

AB Volvos årsredovisning 2005

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet 2006-05-29
<http://www.handels.gu.se/>

Handelshögskolans årsredovisning 2005

Högskolelagen (SFS 1996:1392)

Nationalencyklopedin 2006-05-16
<http://www.ne.se/>

Bilaga 1: Brev till Professorerna

Hej,

Vi är fem civilekonomstudenter, inriktning redovisning, som skriver C-uppsats om samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar. Initiativet till ämnet kommer från AB Volvo och syftar till att kartlägga befintliga och framtida kontaktytor.Handledare är Inga-Lill Johansson och Märta Hammarström.

För att få reda på Företagsekonomiska institutionens inställning och syn på samverkan med Volvo Lastvagnar ämnar vi intervjua samtliga professorer på Företagsekonomiska institutionen. Därav är vi tacksamma om Ni skulle vilja ställa upp på en intervju som beräknas ta en timma.

Era synpunkter är ovärderliga för oss och vår ambition är att slutresultatet skall ge svar på hur Handelshögskolan kan uppnå ett bättre samarbete med näringslivet.

Vi kommer att ta kontakt med Er efter påsk för att hitta en lämplig tid för intervjun. Om Ni föredrar att bestämma en tid via e-mail så går det självfallet bra.

Med vänlig hälsning

Matilda Carlsson
Rasmus Forster
Frida Lindh
Marika Olsson
Andreas Stockhem

Bilaga 2: Intervjuguider

Intervjuguide - Företagsekonomiska institutionen

Frågorna syftar till att utreda hur samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar har sett ut de senaste fem åren. Frågorna har även som syfte att besvara hur framtida samverkan skall utformas.

1. Hur ser Du på samverkan mellan högskolan och näringslivet?
2. Hur ser samverkan ut idag mellan Handelshögskolan och näringslivet?
3. Känner Du till någon form av samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar?

Om ja,

- Vilken form av samverkan?
- Inom vilket område/ämne?
- På vems initiativ?

Om nej, varför har det inte varit aktuellt?

4. Hur ser Du på dagens samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar?
5. Hur vill Du att samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar skall se ut?
6. Skulle Du önska samverka mer med Volvo Lastvagnar?
 - Vilken form av samverkan?
 - Inom vilket område/ämne?
 - På vems initiativ skall detta i så fall ske?
7. I vilka frågor inom Ditt kompetensområde tror Du att Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar kan dra nytta av varandra?
 - Där Företagsekonomiska institutionen kan hjälpa Volvo Lastvagnar?
 - Där Volvo Lastvagnar kan hjälpa Företagsekonomiska institutionen?
8. Hur skall Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar uppnå en bättre kontinuerlig samverkan?
9. Vilka eventuella hinder finns för samverkan?

Intervjuguide - förmedlare av samverkansfrågor på Handelshögskolan

Frågorna syftar till att utreda hur framtida samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan och Volvo Lastvagnar skall utformas. Betoning ligger på vilka krav på organisering som ställs.

1. Hur ser Du på samverkan mellan högskola och näringsliv?
2. Hur ser samverkan ut idag mellan Företagsekonomiska institutionen och näringslivet?
3. Hur arbetar Ni på enheten för partnerskap?
4. Vilken typ av samverkan går genom Er?
5. Finns det fler samverkansformer som skulle kunna gå genom Er? *Exempel på samverkansformer finns i tabellen nedan.*
6. Vem tar initiativet, högskolan eller näringslivet?
7. Hur skall högskolan uppnå en bättre och kontinuerlig samverkan med enskilda företag?
 - Centraliserat system
 - Kontaktperson på Handelshögskolan och Företaget
 - Databas med grundläggande uppgifter om kontaktytor
8. Vilka förutsättningar för samverkan finns?
9. Vilka eventuella hinder finns för samverkan?
10. Känner Du till någon form av samverkan mellan Företagsekonomiska institutionen och Volvo Lastvagnar?

Om ja,

 - Vilken form av samverkan?
 - Vem tog initiativ?

Intervjuguide - förmedlare av samverkansfrågor på AB Volvo

Frågorna syftar till att utreda hur framtida samverkan mellan Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan skall utformas. Betoning ligger på vilka krav på organisering som ställs.

1. Kan Du berätta kort om Dig själv och vilka positioner Du haft inom Volvo?
2. Hur ser Du på samverkan mellan näringsliv och högskola?
3. Hur ser samverkan ut idag mellan Volvo Lastvagnar och Handelshögskolan?
4. Hur arbetar Du?
5. Vilken typ av samverkan går genom Dig?
6. Finns det fler samverkansformer som skulle kunna gå genom Dig? *Exempel på samverkansformer finns i tabellen nedan.*
7. Vem tar initiativet, Volvo Lastvagnar eller Handelshögskolan?
8. Hur skall Volvo Lastvagnar uppnå en bättre och kontinuerlig samverkan med Handelshögskolan?
 - Centraliserat system
 - Kontaktperson på Handelshögskolan och Volvo Lastvagnar
 - Databas med grundläggande uppgifter om kontaktytor
9. Vilka förutsättningar för samverkan finns?
10. Vilka eventuella hinder finns för samverkan?

Intervjuguide - Volvo Lastvagnar

Frågorna syftar till att utreda hur framtida samverkan mellan Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen vid Handelshögskolan skall utformas.

1. Kan Du berätta kort om Dig själv och vilka positioner Du haft inom Volvo Lastvagnar?
2. Har Du varit engagerad i samverkan med Handelshögskolan eller någon annan högskola?
3. Hur ser Du på samverkan mellan Volvo Lastvagnar och Handelshögskolan?
4. Volvo AB är partnerföretag till Handelshögskolan, har Du märkt av det?
5. Anser Du att Du vet så pass mycket om vad vi gör på Företagsekonomiska institutionen att Du själv skulle ta kontakt?
6. Skulle Du vilja samverka med Företagsekonomiska institutionen?
Vilken form av samverkan? Exempel på samverkansformer finns i tabellen nedan.
7. I vilka frågor inom Ditt arbetsområde tror Du att Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen kan dra nytta av varandra?
8. Vem vill Du ska ta initiativet, Volvo Lastvagnar eller Företagsekonomiska institutionen?
9. Hur skall Volvo Lastvagnar uppnå en bättre och kontinuerlig samverkan med Handelshögskolan?
 - Centraliserat system
 - Kontaktperson på Handelshögskolan och Volvo Lastvagnar
 - Databas med grundläggande uppgifter om kontaktytor
10. Vilka förutsättningar för samverkan finns?
11. Vilka eventuella hinder finns för samverkan?
12. Känner Du till någon form av samverkan mellan Volvo Lastvagnar och Företagsekonomiska institutionen?

Om ja,

- a. Vilken form av samverkan
- b. Inom vilket område
- c. På vems initiativ

Bilaga 3: Olika samverkansformer

Kategorier	Aktivitetstyper
Studentsamverkan	<ul style="list-style-type: none"> - Fadderverksamhet <p>Studenter har kontakt/samarbetar med ett företag under några år av sin utbildning. Företaget mottager en grupp studenter 2 till 4 gånger per år.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Examensarbete – förmedling <p>Studenten skriver sin examensuppsats på ett företag.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Förmedling av jobb eller sommarjobb - Praktik <p>Arbetsplatsförlagd utbildning på ett företag</p>
Uppdragsverksamhet	<ul style="list-style-type: none"> - Gästföreläsning <p>Företag deltar i undervisningen, antingen som föreläsare eller genom att de berättar om sin verksamhet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uppdragsutbildning <p>Skräddarsydda utbildningar till företag och organisationer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projektsamverkan och Uppdragsprojekt <p>Utvecklingsprojekt där forskare/studenter hjälper företag med problemlösning.</p>
Forskningsamverkan	<ul style="list-style-type: none"> - Uppdragsforskning <p>Utvecklingsprojekt där forskare samarbetar med företag kring konkreta uppdrag.</p>
Nätverkbyggande	<ul style="list-style-type: none"> - Mötesplatser <p>Högskolan erbjuder tillsammans med andra org. olika former av mötesplatser där både studenter och företag kan mötas.</p>